

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра – Цифрових технологій фінансових операцій
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: «Бухгалтерський облік та внутрішньогосподарський контроль власного капіталу на прикладі ТОВ «МОНОЛІТБУД»

ШИФР КРБ.ЦТФО.1.581-03.2.3

Здобувачки _____ Ципкіна М.Л.

Керівник _____ проф. Ткачук Г.О.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "10" червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувачка кафедри

цифрових технологій фінансових операцій _____ Галина ТКАЧУК

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра – Цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри

цифрових технологій фінансових операцій

« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Ципкіної Марії Леонідівни

1. Тема роботи **«Бухгалтерський облік та внутрішньогосподарський контроль власного капіталу на прикладі ТОВ «МОНОЛІТБУД»**
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи **6 червня 2024 р.**
3. Вихідні дані роботи **Звітні дані про діяльність підприємства за 2022-2023 р.р.**
4. Перелік питань, які потрібно розробити **Теоретичні основи обліку та внутрішньогосподарського контролю операцій з власним капіталом. Організаційно-економічна характеристика підприємства та аналіз фінансових показників підприємства за 2022-2023 рр. Особливості організації бухгалтерського обліку власного капіталу на підприємстві. Висновки та пропозиції.**
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **15 лютого 2024 р.**

Керівник _____ проф. Ткачук Г.О.

Завдання прийняв до виконання _____ Ципкіна М.Л.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Організаційно-економічна характеристика підприємства та аналіз фінансових показників підприємства</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Організація обліку об'єкта дослідження на підприємстві</i>	22.04.24 - 25.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.24 - 06.06.24	

Здобувачка-бакалавр _____ Ципкіна М.Л.

Керівник роботи _____ проф. Ткачук Г.О.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-бакалавр Ципкіна М.Л. _____

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційної роботи на тему «Бухгалтерський облік та внутрішньогосподарський контроль власного капіталу на прикладі ТОВ «МОНОЛІТБУД»

Власний капітал є основою стійкого росту та фінансової стабільності кожного підприємства, а ефективна організація системи його обліку і контролю є передумовою забезпечення якості інформації для прийняття управлінських рішень, що робить обрану тематику кваліфікаційної роботи актуальною та своєчасною. Метою даної кваліфікаційної роботи є розкриття методико-теоретичних та практичних положень, пов'язаних з організацією та методикою обліку, аналізу та внутрішньогосподарського контролю власного капіталу підприємства.

В першому розділі розкрито теоретико-методологічні основи організації бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю власного капіталу на підприємствах різних видів.

Другий розділ присвячено аналізу показників фінансового стану підприємства та його власного капіталу.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи висвітлюються особливості практики бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом на прикладі ТОВ «МОНОЛІТБУД».

За результатами проведених досліджень у кваліфікаційній роботі висвітлено проблеми організації обліку та внутрішнього контролю власного капіталу та зроблено відповідні висновки, а також запропоновано заходи методичного та організаційного характеру для вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю на підприємстві в цілому.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 73 стор.

таблиць – 30

рисуноків – 10

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	
1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
1.1. Сутність, зміст, склад та особливості формування власного капіталу	8
1.2. Формування прибутку підприємства	21
1.3. Особливості організації бухгалтерського обліку власного капіталу та відображення у фінансовій звітності	25
1.4. Внутрішній контроль стану та руху власного капіталу	32
2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «МОНОЛІТБУД»	39
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства	39
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства	41
2.3. Аналіз показників ефективності власного капіталу	48
3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	55
3.1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку власного капіталу	55
3.2. Облік статутного капіталу	61
3.3. Облік нерозподіленого прибутку та інших форм власного капіталу	64
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ВСТУП

Основою стійкого росту та фінансової стабільності кожного підприємства виступає власний капітал, а основним джерелом, де зберігається та систематизується необхідна інформація, є бухгалтерський облік. Питання обліку та відображення у звітності власного капіталу на сучасному етапі розвитку ринкової економіки відносяться до найбільш важливих економічних проблем, дозволяючи внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності визначити фінансові можливості підприємства на короткостроковий період та довгострокову перспективу.

Разом з тим, ефективне управління власним капіталом неможливе без ґрунтовного контролю за змінами його величини та структури. З цією метою науковці розробили узагальнену систему здійснення контрольних процедур. Поряд з тим, подальшої деталізації та розвитку потребують такі контрольні процедури, які враховували б специфічні особливості окремих складових власного капіталу.

Важливу роль в удосконаленні обліку прав власників мають дослідження сутності на змісту категорії «власний капітал», подальшого розвитку його концепцій, підходів до класифікації видів та врахування досвіду облікового відображення даного об'єкта.

Власний капітал виступає одним із найважливіших об'єктів фінансового та управлінського обліку, які є основою інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Він є також об'єктом фінансового аналізу підприємства. Не зважаючи на значні напрацювання зазначених вчених, залишається не мало питань, які потребують більш детального вивчення. Досить важливим є питання економічної сутності та класифікації категорії «власний капітал», проблем організації його обліку.

У зв'язку з цим гостро стоїть проблема методики обліку складових власного капіталу в різних господарських товариствах, підвищення аналітичності інформації про власний капітал в документах та категорії «власний капітал» і практичного досвіду облікового відображення складових

власного капіталу на підприємстві. За ринкових умов господарювання успіх будь-якого суб'єкта господарювання, незалежно від форми власності та виду діяльності, багато в чому залежить від правильного вибору джерел формування, напрямів розподілу й використання капіталу, що знаходиться у розпорядженні підприємства.

Це зумовлює необхідність правильного розуміння змісту і специфічних особливостей капіталу, його адекватного відображення в бухгалтерському обліку.

У сучасних умовах господарювання фактор виробництва «капітал» виступає як виробничий і інвестиційний ресурс, джерело доходу, об'єкт управління і чинник формування фінансових результатів підприємства.

Актуальність даної теми пов'язана з тим, що від наявності чи відсутності необхідних власних фінансових ресурсів залежить у кінцевому результаті можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан. Тому дана тема потребує уваги управлінців підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти та методика обліку, аналізу та аудиту власного капіталу ТОВ «МОНОЛІТБУД».

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження обліково-аналітичних аспектів формування та управління власним капіталом підприємства.

Завдання дослідження:

- Описати теоретичні та практичні аспекти обліку власного капіталу підприємства;
- Зробити економічний аналіз ефективності формування та управління власного капіталу та його структури;
- Описати організацію і методику аудиту достовірності відображення господарських операцій.
- Запропонувати рекомендації щодо покращення системи обліку та аудиту власного капіталу.

Об'єкт дослідження є формування власного капіталу та рух його складових на прикладі підприємства ТОВ «МОНОЛІТБУД».

Для дослідження поставленої мети використовувались такі методи як аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, спостереження, порівняння, абстрагування, моделювання, конкретизація, оцінка, класифікація тощо, а також специфічні методи економічних досліджень, до яких належать економіко-статистичні та економіко-математичні методи. Робота виконана за матеріалами підприємства ТОВ «МОНОЛІТБУД».

Результати наукового дослідження апробовані на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді», 17-18 квітня 2024 р. Тема доповіді «Методичні прийоми контролю: шляхи вдосконалення».

1.ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність, зміст, склад та особливості формування власного капіталу

Власний капітал як економічна категорія набула поширення в системі фінансового менеджменту підприємства, що є основою механізму управління його фінансами. Власний капітал становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми [1].

Створення і нормальне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливе без формування достатнього обсягу власного капіталу. Власний капітал утворюється за рахунок особистої участі власників у його формуванні. При цьому, створюючи капітал підприємства, власник частково втрачає прямий зв'язок з капіталом, і він фактично стає власним капіталом підприємства. Структура та ефективність використання власного капіталу підприємства безпосередньо впливають на формування добробуту його власників. Власний капітал підприємства практично визначає його ринкову вартість.

Власний капітал підприємства – це фінансові ресурси, які вкладає підприємство для організації і фінансування господарської діяльності. Нормою для успішної, рентабельної роботи підприємства, його високої конкурентоспроможності і фінансової стійкості є ситуація за якої власний капітал становить більшу частину його фінансових ресурсів.

Власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після віднімання його зобов'язань. Власним капіталом підприємства визнаються тільки власні джерела фінансування підприємства, які без

визначення терміну повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку [2].

Власний капітал підприємства є найважливішим елементом фінансових ресурсів підприємства, основа приросту його активів.

В економічній літературі наводяться різні визначення власного капіталу. Серед вчених-обліковців немає єдиного визначення власного капіталу, у зв'язку з чим потрібно уточнити це поняття.

У таблиці 1.1 наведено п'ять типових підходів щодо визначення власного капіталу. До цього проблеми власного капіталу описано багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, такими як:

Таблиця 1.1 – П'ять типових підходів щодо визначення власного капіталу [3]

№	Автори	Визначення власного капіталу
1	І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, А.Г. Загородній, Г.Г. Кірейцев, М.Т. Білуха	Як загальна вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності та використовуються для одержання прибутку
2	М.Г. Стоянова, Н.Г. Сичов	Як категорія, що виражає частку власників у засобах виробництва
3	Е.Р. Нікбахт, А.М. Гроппеллі, А.К. Ван Глен, Є.Ф. Брікхем, Л.А. Бернстайн	Як частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань
4	В.В. Сопко, С.Ф. Голов, Б.А. Райзберг, Д.Л. Міддлтон, Л.К. Чедвик	Як капітал, вкладений власниками (засновниками) підприємства
5	П.С. Безруких, Н.П. Кондратков, Л.П. Краснова, Г.В. Савицька	Як джерело утворення майна, основне джерело фінансування

Сутність власного капіталу підприємства проявляється у його функціях. Основні функції власного капіталу: [4]

Заснування та введення в дію підприємства. Власний капітал у частині статутного є фінансовою основою для запуску в дію нового суб'єкта господарювання. Фінансування діяльності на довгостроковий та поточний період у вигляді інвестицій у необоротні та оборотні активи на постійній основі, тобто коштами, що необмежено довго знаходяться в розпорядженні підприємства.

Забезпечення відповідальності та гарантії діяльності підприємства.

Власний капітал є свого роду майновим забезпеченням для кредиторів підприємства. Власному капіталу в пасиві балансу відповідають чисті активи в активній стороні балансу. Чим більший власний капітал підприємства, зокрема статутний капітал, тим більших збитків може зазнати підприємство без загрози інтересам кредиторів, отже, тим вищою є його кредитоспроможність. Захист прав кредиторів, які здатні звернути свої вимоги на майно підприємства в межах власного капіталу і особливо в частині його статутного фонду.

Захисна функція. Ця функція показує значення власного капіталу для його власників. Чим більший власний капітал, тим краще захищеним є підприємство від впливу загрозливих для його існування факторів, оскільки саме за рахунок власного капіталу можуть покриватися збитки підприємства. Якщо в результаті збиткової діяльності відбувається перманентне зменшення власного капіталу, то підприємство може опинитися на межі банкрутства. Гарантування майнового захисту прав власників підприємства (в акціонерних товариствах – учасників) на частину статутного капіталу.

Функція фінансування та забезпечення ліквідності. Внесками у власний капітал, разом зі спорудами, обладнанням, цінними паперами та іншими матеріальними цінностями, можуть бути грошові кошти [5].

Вони використовуються для фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства, а також для погашення заборгованості по позичках. Це, у свою чергу, підвищує ліквідність підприємства та потенціал довгострокового фінансування його діяльності.

База для нарахування дивідендів і розподілу майна. Одержаний протягом року прибуток або розподіляється та виплачується власникам корпоративних прав у вигляді дивідендів (спрямовується на збільшення статутного чи резервного капіталу). Нарахування дивідендів, як правило, здійснюється за встановленою ставкою відповідно до частки акціонера (пайовика) в статутному капіталі. Аналогічним чином відбувається розподіл майна підприємства у разі його ліквідації чи реорганізації.

Функція управління та контролю. Згідно із законодавством власники підприємства можуть брати участь в його управлінні. Найвищим органом АТ чи ТОВ є збори учасників товариства, які призначають керівні органи та ревізійну комісію. Фактичний контроль над підприємством здійснює власник контрольного пакета його корпоративних прав. Володіння контрольним пакетом дає можливість проводити власну стратегічну політику розвитку підприємства, формувати дивідендну політику, контролювати кадрові питання. Таким чином, статутний капітал забезпечує право на управління виробничими факторами та майном підприємства.

До складу власного капіталу підприємства входять: статутний капітал; пайовий капітал; додатковий вкладений капітал; інший додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); неоплачений капітал; вилучений капітал.

Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу. Особливості формування окремих складових власного капіталу підприємств зумовлюються нормами законодавства щодо організаційно-правових форм підприємств та форм їхньої власності, а також щодо порядку формування і руху власного капіталу.

Статутний капітал – зафіксована в установчих документах загальна сума активів, які є внесками власників (учасників) в капітал підприємства. Співвідношення частин внесків окремих власників у статутному капіталі служить основою для розподілу фінансового результату діяльності підприємства і майна (у разі його ліквідації).

Якщо підприємство засновано як акціонерне товариство, то сума статутного капіталу відображає колективну власність акціонерів, де частина кожного акціонера визначається номінальною вартістю придбаних ним акцій.

Збільшення або зменшення статутного капіталу відбувається тільки за згодою учасників і має бути відображено в установчих документах. Порядок формування статутного капіталу регулюється законодавством та установчими документами.

Як внески до статутного капіталу крім грошових коштів можуть бути зараховані основні засоби, інші матеріальні та нематеріальні активи, в тому числі права користування, патенти тощо. Вартість внесків, здійснених у матеріальній чи нематеріальній формах, оцінюється загальними зборами учасників. При передачі активу до статутного капіталу право власності на нього переходить до господарюючого суб'єкта. У разі ліквідації товариства або виходу учасника з нього останній має право лише на компенсацію своєї частки в межах наявного майна, а не на сам переданий актив.

Пайовий капітал – сума пайових внесків інших підприємств, яка передбачена установчими документами. На відміну від статутного капіталу розмір пайового капіталу не фіксується в статуті підприємства. Пайовий капітал формують юридичні особи, для яких передбачено внесення пайових внесків та реєстрація установчих документів різної форми (кредитні спілки, споживчі товариства, колективні сільськогосподарські підприємства). На додаткові пайові внески згідно рішення зборів пайовиків, також можуть нараховуватись дивіденди [6].

Додатковий вкладений капітал – сума коштів, на яку вартість реалізованих акцій перевищує їхню номінальну вартість. Використання коштів додаткового капіталу відбувається, якщо сума дооцінки основних засобів, інших матеріальних і нематеріальних активів переноситься до статутного капіталу або якщо прийнято рішення про перереєстрацію статутного капіталу і він збільшується за рахунок будь-яких активів, вартість яких відображена в додатковому капіталі.

Інший додатковий капітал – вартість активів, безкоштовно отриманих підприємством, сума дооцінки необоротних активів, збільшення капіталу у зв'язку з індексацією. Інший додатковий капітал у складі власного капіталу

утворює резерви капіталу підприємства, які можуть бути використаними без завдання прямих фінансових втрат власникам, на відміну від втрати статутного капіталу, що є прямим збитком для власників.

Резервний капітал – частина власного капіталу підприємства, що утворюється за рахунок щорічних відрахувань від прибутку і використовується для збільшення основного капіталу, покриття збитків, виплати дивідендів та інших цілей. Резервний капітал утворюється на підприємствах завдяки чистому нерозподіленому прибутку на умовах, зафіксованих в установчих документах. Ці кошти використовують у тому разі, коли потрібні витрати не покриваються наявним нерозподіленим прибутком, а також на покриття різниці між номінальною і продажною ціною випущених акцій. За рахунок резервного капіталу підприємство може покрити збитки від своєї господарської діяльності, а також збільшити статутний капітал.

Резервний капітал формується на випадок припинення діяльності підприємства для виконання зобов'язань перед кредиторами. Він не підлягає використанню чи розподілу в разі звичайної діяльності підприємства. Кошти резервного капіталу можуть бути використані в окремих випадках, зокрема для виплати дивідендів за привілейованими акціями в акціонерному товаристві, якщо отриманий прибуток є недостатнім для здійснення таких виплат.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – частина річного прибутку акціонерної компанії, що не підлягає розподілу між акціонерами і спрямовується на зростання її активів, тобто сума прибутку, яка реінвестована у підприємство. Непокритий збиток вираховується при визначенні суми власного капіталу. Нерозподілений прибуток збільшує власний капітал, але при збиткових результатах діяльності власний капітал зменшується на величину непокритого збитку.

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (акціонерів, учасників) господарських товариств будь-якого типу за внесками до

статутного капіталу. Ця сума вираховується при визначенні підсумку власного капіталу; її динаміка характеризує покриття статутного капіталу підприємства реальними фінансовими ресурсами, які надійшли від власників.

Вилучений капітал – фактична собівартість акцій власної емісії або часток акцій, викуплених акціонерною компанією у його учасників. Сума вилученого капіталу вираховується при визначенні власного капіталу. До вилученого капіталу зараховують акції власної емісії або частки, викуплені товариством у його учасників. Ці суми вираховуються із загального підсумку при обчисленні власного капіталу господарюючого суб'єкта.

Власний капітал підприємства характеризується різноманіттям форм і систематизується по цілому ряду категорій.

Залежно від джерела формування власний капітал підприємства можна поділити на дві групи:

1) Вкладений капітал – це капітал, сформований за рахунок внесків власників підприємства;

2) Накопичений капітал – це капітал, сформований внаслідок господарської діяльності підприємства.

Класифікація власного капіталу за джерелами формування є дуже важливою при визнанні його складових елементів. Капітал підприємства не може бути сформований іншими шляхами ніж вказані вище. Вкладений капітал включає такі елементи:

1) зареєстрований капітал (статутний капітал, пайовий капітал);

2) додатково вкладений капітал (емісійний дохід, інші внески засновників понад зареєстрований статутний фонд).

До накопиченого капіталу відносяться такі елементи:

– нерозподілений прибуток (непокритий збиток);

– резервний капітал;

– інший додатковий капітал.

Головною ознакою елементів вкладеного капіталу є наявність реальних активів, що передані підприємству в обмін на корпоративні права, на

можливість брати участь в управлінні та розподілі прибутків, майна підприємства.

В системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності використовуються коригуючі показники:

- неоплачений капітал;
- вилучений капітал.

Ці показники відображають рух власного капіталу у процесі його формування та управління ним. Вони є технічними, регулюючими стосовно суми сплаченого капіталу.

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу.

Вилучений капітал – дорівнює фактичній собівартості акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Зареєстрований капітал – юридично оформлена, офіційно об'явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства.

У тому числі виділяють: – статутний капітал – характеризує первісну суму власного капіталу підприємства, інвестовану у формування його активів для початку здійснення господарської діяльності.

Його розмір визначається установчими документами і статутом підприємства. Для підприємства окремих сфер діяльності й організаційно – правових форм (акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю) мінімальний розмір статутного капіталу регулюється законодавством. Відповідно до діючого законодавства, внеском у статутний капітал товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі чи майнові права або інші права, що мають грошову оцінку;

Пайовий капітал – сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарської діяльності, а саме: суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного

кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами.

Додатково вкладений капітал – це сума внесків засновників понад зареєстровану частину. У складі додатково вкладеного капіталу виділяють:

- емісійний дохід, який пов'язаний з придбанням акцій за ціною, вищою за їх номінальну вартість у акціонерних товариствах;
- інші внески засновників понад зареєстрований статутний фонд, які вносяться без рішень про зміну розміру статутного капіталу.

Друга група елементів капіталу так чи інакше формується внаслідок діяльності підприємства – це накопичений (зароблений) капітал, головні елементи якого:

1) нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками;

2) резервний капітал – сума резервів, створених, відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства;

3) інший додатковий капітал – розкриває інформацію про вартість безкоштовно отриманих активів (вартість безоплатно отриманих активів (дарчий капітал) [7].

Статутний капітал акціонерного товариства складається із внесків акціонерів (учасників). Він відображає власні джерела формування активів і власність акціонерного товариства як юридичної особи. Водночас сума статутного капіталу відображає колективну власність акціонерів, де частка кожного визначається номінальною вартістю придбаних ним акцій.

Величина вкладу, оцінюється в гривнях і складає частку (пай) учасника у статутному капіталі. Порядок оцінки вкладів, внесених в формі, яка відрізняється від грошової, визначається установчими документами акціонерного товариства.

В цілях формування статутного капіталу забороняється використовувати бюджетні кошти, фінансові ресурси, які отриманні в

кредит і під заставу. Майно, яке передано засновниками підприємству в процесі формування статутного капіталу належить акціонерному товариству на правах власності.

Підприємство (якщо інше не передбачено діючим законодавством або його установчими документами) має право продавати, передавати іншим юридичним особам, обмінювати, здавати в оренду, передавати безкоштовно на тимчасове використання або в борг майно, яке йому належить.

Формування статутного капіталу акціонерного товариства проводиться у зв'язку з вимогами, передбаченими чинним законодавством. До основних вимог відносяться [8]:

1. Статутний капітал акціонерного товариства формується тільки за рахунок випуску і розміщення акцій. Мінімальний розмір статутного капіталу складає 1 250 мінімальних заробітних плат.

2. Статутний капітал формується шляхом розміщення акцій за установчим договором, за підпискою і на фондовому ринку. При цьому засновники повинні бути власниками акцій на суму не менше 25 % величини статутного капіталу і строком не менше 2-х років.

3. До скликання установчих зборів засновники і учасники повинні внести до фондів акціонерного товариства не менше 30 % номінальної вартості акцій, на які вони підписались.

4. Якщо акції розподіляються тільки між засновниками (тобто по установчому договору), вони повинні внести в фонди підприємства до скликання установчих зборів не менше 50 % вартості акцій (розрахунок проводиться за номінальною вартістю).

5. Акціонер в строки, встановлені установчими зборами, але не пізніше року після реєстрації акціонерного товариства, повинен оплатити повну вартість акцій, на яку він підписався.

6. Якщо підписка перевищує розміри статутного капіталу, засновники можуть відхилити або прийняти зайву підписку.

7. Привілейовані акції можуть бути випущені на суму, яка не повинна перевищувати 10 % величини статутного капіталу.

8. Акції не можуть бути випущені для покриття збитків, пов'язаних з діяльністю акціонерного товариства.

9. Акціонерне товариство може випустити облігації на суму, яка не перевищує 25 % величини статутного капіталу і тільки після повної оплати вартості всіх випущених акцій. Випуск облігацій в цілях формування статутного капіталу, а також для покриття збитків акціонерного товариства не допускається.

10. Вторинний випуск цінних паперів дозволяється тільки після повної оплати всіх цінних паперів, які були випущені підприємством.

На рисунку 1.1 показана структура власного капіталу.

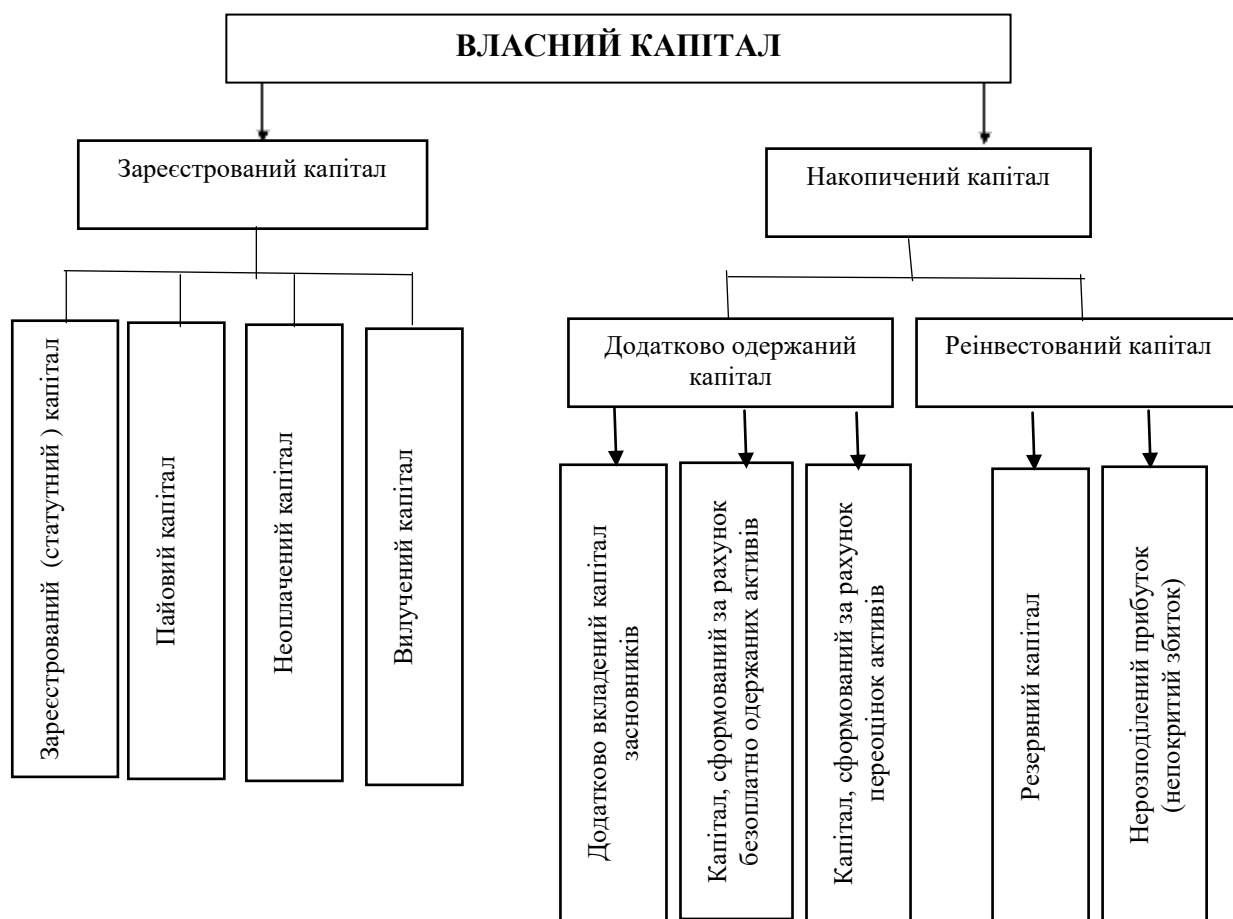

Рисунок 1.1 – Підхід до формування структури власного капіталу [9]

При розгляді власного капіталу акціонерного товариства

необхідно звернути увагу на такі показники, як неоплачений капітал і вилучений капітал. Неоплачений капітал відображає суму заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу. Неоплачений капітал при розрахунках величини власного капіталу акціонерного товариства повинен враховуватися зі знаком мінус. Основні критерії формування статутного капіталу підприємства відображені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Формування статутного капіталу акціонерного товариства*

Критерій	Акціонерне товариство
Установчі документи	Статут
Мінімальний розмір статутного капіталу	200 мінімальних заробітних плат (до зміни – 1250)
Капітал підприємства	Розподілений на акції
Кількість засновників	Може бути створене однією або більше особами
Максимальна кількість учасників	Для приватних акціонерних товариств не може перевищувати 100 акціонерів
Характер розподілу доходів	Дивіденд розраховується на акцію відповідно до визнаної дивідендної політики

* Укладено за даними [8]

До вилученого капіталу відноситься капітал (вартість акцій), викуплена акціонерним товариством у акціонерів та анульована.

В такому разі величина статутного капіталу зменшується на суму вилученою капіталу. Звітність щодо власного капіталу наведена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Дані звітності підприємства щодо власного капіталу *

Назва звіту	Зміст інформації	Термін укладання та подання
I розділ пасиву Балансу	За даними I розділу пасиву балансу (звіту про фінансовий стан) можна з'ясувати лише стан власного капіталу за його видами на початок та кінець звітного періоду.	Складають протягом звітного періоду
Форма 4 «Звіт про власний капітал»	У ньому вказують джерела поповнення власного капіталу, а також операції, в результаті здійснення яких власний капітал був зменшений. Крім того, структура форми № 4 дозволяє відстежити внутрішнє переміщення власного капіталу, наприклад його зміну, пов'язану з розподілом прибутку підприємства.	Складають протягом звітного періоду

* Укладено за даними [10]

За новим Законом про акціонерні товариства мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 200 мінімальних зарплат, виходячи зі ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення (реєстрації) акціонерного товариства.

Тож з 1 січня 2024 року під час дії мінімальної зарплати у розмірі 7100 грн мінімальний розмір статутного капіталу для акціонерних товариств буде становити 1 420 000 грн.

Таблиця 1.4 – Мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства

Період часу	Мінімальний розмір, грн.
З 1.01.2013 по 30.11.2013	1 433 750
З 31.12.2013 по 31.08.2015	1 522 500
З 01.09.2015 по 30.04.2016	1 722 500
З 01.05.2016 по 30.11.2016	1 812 500
З 01.12.2016 по 31.12.2016	2 000 000
З 01.01.2017 по 31.12.2017	4 000 000
З 01.01.2018 по 31.12.2018	4 653 750
З 01.01.2019 по 31.12.2019	5 216 250
З 01.01.2020 по 31.08.2020	5 903 750
З 01.09.2020 по 31.12.2020	6 250 000
З 01.01.2021 по 30.11.2021	7 500 000
З 01.12.2021 по 31.12.2021	8 125 000
З 01.01.2022 по 30.09.2022	8 125 000
З 01.10.2022 по 31.12.2022	8 375 000
З 01.01.2023 по 31.12.2023	1 340 000
З 01.01.2024 по 31.03.2024	1 420 000
З 01.04.2023 по 31.12.2024	1 600 000

Щодо повного та командитного товариств, товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю, то мінімальні розміри їхніх статутних капіталів не обмежуються. Для приватних підприємств розмір статутного фонду не встановлено.

1.2. Формування прибутку підприємства

Прибуток – це частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності [11].

В умовах ринку прибуток є джерелом усіх фінансових ресурсів підприємства. Величина прибутку характеризує фінансові результати роботи підприємства та визначає його фінансовий стан. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази і продукції, усіх форм інвестування. Він слугує джерелом сплати податків. Враховуючи значення прибутку, вся діяльність підприємства спрямована на його зростання.

Прибуток відображає результати діяльності підприємства і зазнає впливу багатьох чинників. На формування прибутку впливають: сфера діяльності підприємства; галузева приналежність; форма власності; конкурентне середовище; фінансово-господарська діяльність підприємства; облік фінансових результатів [11]. Основні критерії формування прибутку відображені на рис.1.2.

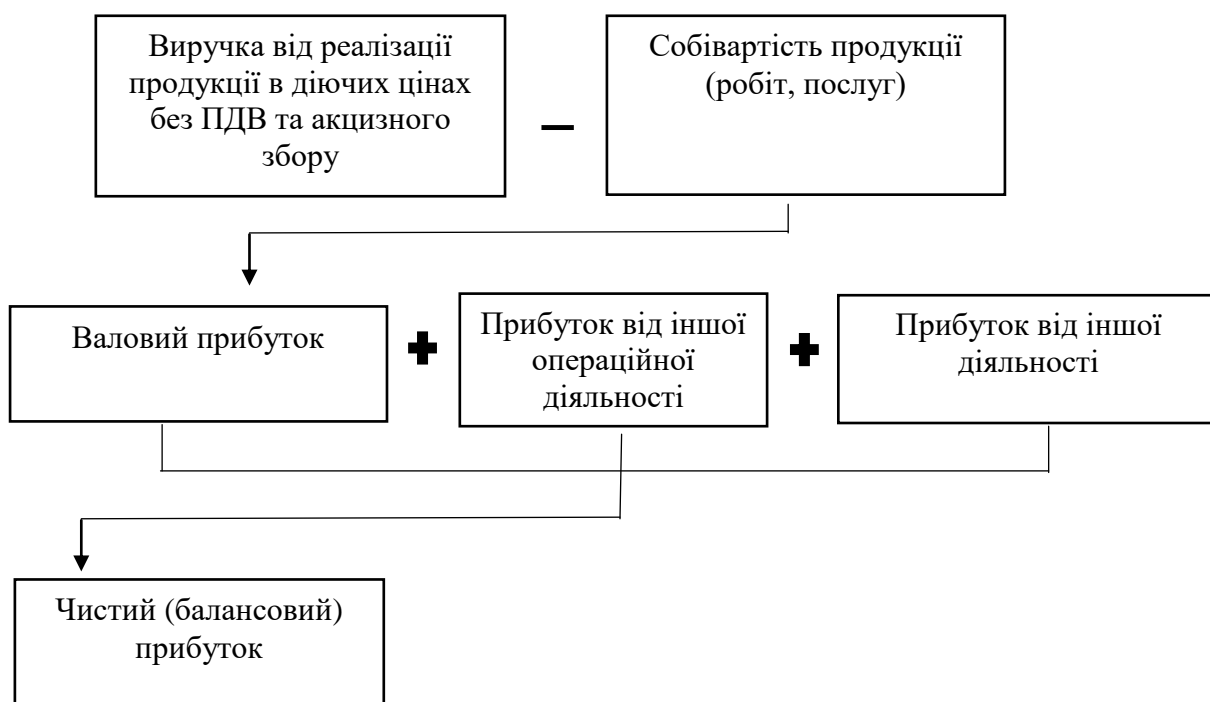

Рисунок 1.2 - Схема формування прибутку

Прибуток будь-якого підприємства формується за рахунок наступних джерел:

– прибуток від реалізації продукції визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції (без врахування податку на додану вартість і акцизного збору) та собівартістю реалізованої продукції.

– прибуток від інших видів реалізації включає прибуток від продажу майна, матеріальних (основних фондів) і нематеріальних активів, цінних паперів інших підприємств тощо; визначається як різниця між ціною продажу та балансовою (залишковою) вартістю об'єкта, який продається.

– прибуток від позареалізаційних операцій – це прибуток від спільної діяльності підприємств, проценти за придбаними акціями, облигаціями та іншими цінними паперами, штрафи, що сплачуються іншими підприємствами за порушення договірних зобов'язань, доходи від володіння борговими зобов'язаннями, роялті.

Згідно з ПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» збитки – це перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання якого були здійснені ці витрати [10].

На збитковість підприємства впливають ті самі фактори, які визначають його прибутковість.

Основними причинами, які призводять до збитків підприємства є:

- зменшення обсягів реалізації;
- зменшення цін на реалізовану продукції;
- висока собівартість продукції;
- вимушені простой;
- знецінення запасів;
- курсові різниці та збитки від інших позареалізаційних операцій.

Збитки відбиваються в статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». Сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

Додатковий капітал – це капітал, внесений засновниками понад суму статутного капіталу, а також капітал, накопичений внаслідок здійснення операцій щодо дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів, одержання необоротних активів на безоплатній основі та інших видів додаткового капіталу.

Рахунок 41 «Капітал у до оцінках» призначено для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід).

Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності тощо.

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» має такі субрахунки:

411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів»;

412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів»;

413 «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів»;

414 «Інший капітал у до оцінках»;

На субрахунку 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів» узагальнюють інформацію про дооцінки об'єктів основних засобів, уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку.

На субрахунку 412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів» узагальнюють інформацію про дооцінки об'єктів нематеріальних активів, уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку.

На субрахунку 413 «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів» узагальнюють інформацію про зміну балансової вартості об'єкта хеджування при значенні коефіцієнта ефективності хеджування грошових потоків у межах, визначених національними положеннями (стандартами)

бухгалтерського обліку, та віднесення сум до первісної вартості фінансових активів чи фінансових зобов'язань або до складу інших доходів (витрат).

На субрахунку 414 «Інший капітал у до оцінках» узагальнюють інформацію про інший капітал у дооцінках, не відображений на інших субрахунках.

Резервний капітал – це сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Резервний капітал створюється в акціонерному товаристві у розмірі, встановленому установчими документами, але не більше 25% відповідно до сплаченого статутного капіталу. Щорічні відрахування на поповнення резервного капіталу передбачаються установчими засновницькими документами та здійснюються за рахунок чистого прибутку, але не можуть бути менше 5% його загальної вартості.

Резервний капітал призначається на покриття непередбачених витрат, збитків, на сплату боргів підприємства при його ліквідації. Залишки невикористаних коштів резервного капіталу переходять на наступний рік.

Резервний капітал обліковується на пасивному рахунку №43 «Резервний капітал», призначеному для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеному відповідно до чинного законодавства та установчих документів.

На кредиті рахунка №43 «Резервний капітал» відображається створення резервів, на дебеті – їх використання. Кредитове сальдо цього рахунка відображає залишок невикористаного резервного капіталу на кінець звітного періоду.

1.3. Особливості організації бухгалтерського обліку власного капіталу та відображення у фінансовій звітності

Синтетичний облік - узагальнене віддзеркалення в грошовому вимірі економічно однорідних господарських засобів, їх джерел і господарських процесів. Ведеться в розрізі синтетичних рахунків бухгалтерського обліку, єдиний план яких затверджується в централізованому порядку [11].

Синтетичний облік служить для здобуття сумарних відомостей про господарсько-фінансову діяльність підприємств, установ, організацій.

Він має важливе значення: дає можливість перевіряти взаємозв'язок всіх господарських операцій і шляхом звірки синтетичного і аналітичного обліку контролювати повноту і правильність їх віддзеркалення в обліку.

Матеріали синтетичного обліку, як зведеного обліку, використовуються для складання і перевірки звітності.

На підприємстві за допомогою синтетичного обліку визначають загальну наявність основних засобів сировини і матеріалів, витрати на виробництво, стан розрахунків з постачальниками і т. п.

У фінансово-кредитних установах синтетичний облік використовується для обліку і контролю за виконання бюджету і кредитними операціями.

Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань

Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про стан і рух коштів видів власного капіталу - статутного, пайового, у дооцінках, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків), цільових надходжень, забезпечень майбутніх витрат і платежів, страхових резервів.

Для відображення процесу формування та операцій з капіталом призначений 4 клас Плану рахунків бухгалтерського обліку «Власний капітал та забезпечення зобов'язань», який відображений в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 - 4 Клас рахунків бухгалтерського обліку щодо власного капіталу [12].

Рахунки першого порядку (Синтетичні рахунки)	Рахунки другого порядку (субрахунки)
40 Зареєстрований (пайовий) капітал (призначений для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства)	401 Статутний капітал; 402 Пайовий капітал; 403 Інший зареєстрований капітал; 404 Внески до незареєстрованого капіталу.
41 Капітал у дооцінках (призначений для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів)	411 Дооцінка(уцінка) основних засобів; 412 Дооцінка(уцінка) нематеріальних активів; 413 Дооцінка(уцінка) фінансових інструментів; 414 Інший капітал у дооцінках.
42 Додатковий капітал (призначений для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.)	421 Емісійний дохід; 422 Інший вкладений капітал; 423 Накопичені курсові різниці; 424 Безоплатно одержані необоротні активи; 425 Інший додатковий капітал.
43 Резервний капітал (призначений для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку.)	За видами капіталу.
44 Нерозподілені прибутки (непокриті збитки) (ведеться облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку.)	441 Прибуток нерозподілений; 442 Непокриті збитки. 443 Прибуток, використаний у звітному періоді.
45 Вилучений капітал (ведеться облік вилученого капіталу, у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) тощо.	451 Вилучені акції; 452 Вилучені вклади й паї; 453 Інший вилучений капітал.
46 Неоплачений капітал (призначений для узагальнення інформації про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства.)	За видами капіталу.

Рахунки 4 класу бухгалтерського обліку призначені для узагальнення інформації про стан і рух коштів різних видів капіталу, а також нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), цільових надходжень, забезпечень майбутніх витрат і платежів, страхових резервів. Рахунки цього класу можуть бути як пасивними, так і активно-пасивними [12].

Рахунок 40, 41, 42, 43, 47, 48, 49 – пасивні, сальдо цих рахунків відображається по кредиту. За кредитом обороту відображається збільшення капіталу; нарахування забезпечень; кошти цільового призначення, для фінансування певних заходів; сума часток перестраховиків у страхових резервах на минулу звітну дату в кореспонденції з відповідними субрахунками обліку результатів змін цих страхових резервів. За дебетом обороту відображається зменшення капіталу; створення резервів;

Рахунок 44, 45, 46 – активно-пасивні. Сальдо цих рахунків може бути як дебетовим, так і кредитовим.

По кредиту відображається:

- збільшення прибутку від усіх видів діяльності;
- відображається вартість анульованих або перепроданих акцій (часток);
- погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу.

По дебету – відображається:

- збитки та використання прибутку; фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників;
- відображаються заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства.

Структура рахунків показана на рисунках 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9., які розроблено відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [13].

40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»

Д-т	К-т
	С-до відображається по к-ту
Відображається зменшення	Відображається збільшення зареєстрованого і пайового капіталу, а також надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу

Рисунок 1.3 - Структура рахунку 40

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках»

Д-т	К-т
	С-до відображається по к-ту
Відображається зменшення	Відображається збільшення капіталу у дооцінках

Рисунок 1.4 - Структура рахунку 41

Рахунок 42 «Додатковий капітал»

Д-т	К-т
	С-до відображається по к-ту
Відображається зменшення	Відображається збільшення додаткового капіталу

Рисунок 1.5 - Структура рахунку 42

Рахунок 43 «Резервний капітал»

Д-т	К-т
	С-до відображається по к-ту
Відображається створення резервів	Відображається їх використання

Рисунок 1.6 - Структура рахунку 43

Рахунок 44 «Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)»

Д-т	К-т
С-до може як активним, так і пасивним	
Відображається збитки та використання прибутку	Відображення збільшення прибутку від усіх видів діяльності

Рисунок 1.7 - Структура рахунку 44

Рахунок 45 «Вилучений капітал»

Д-т	К-т
С-до може як активним, так і пасивним	
Відображається фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників	Відображається вартість анульованих або перепроданих акцій (часток)

Рисунок 1.8 - Структура рахунку 45

Рахунок 46 «Неоплачений капітал»

Д-т	К-т
С-до може як активним, так і пасивним	
Відображаються заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства	Погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу

Рисунок 1.9 - Структура рахунку 46

Власний капітал відображається в першому розділі пасиву бухгалтерського балансу. За формою баланс являє собою двосторонню таблицю, ліва сторона якої називається активом і призначена для відображення господарських засобів за складом і розміщенням, а права сторона, що називається пасивом, призначена для відображення джерел формування господарських засобів.

Така форма побудови бухгалтерського балансу називається горизонтальною. Вона широко використовується в країнах континентальної Європи, в тому числі й в Україні. Англomовні країни використовують вертикальну форму побудови балансу, коли спочатку показують склад активу, а потім - пасиву [14].

Вертикальна форма побудови балансу відображена на рисунку 1.10.

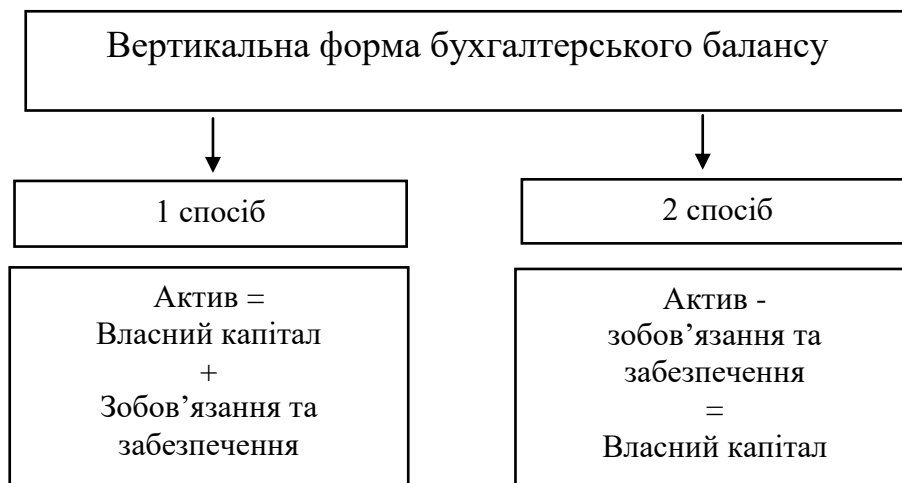

Рисунок 1.10 - Схематичне зображення горизонтальної та вертикальної форм складання бухгалтерського балансу

Протягом останніх років в Україні відбувається реформування системи бухгалтерського обліку, шляхом наближення ПСБО до МСФЗ, з метою полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами. Тому актуальним є дослідження змін, які відбулись в законодавстві України, щодо ведення обліку власного капіталу і складання фінансової звітності.

Фінансова звітність в Україні складається відповідно до НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [10], ПСБО 2 «Консолідована фінансова звітність» [15], НПСБО 25 «Фінансова звітність малого підприємства» [16], Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [17], Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Порівняльна характеристика фінансової звітності за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Порівняльна характеристика фінансової звітності [10]

МСФЗ	ПСБО
Звіт про фінансовий стан	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1)
Звіт про сукупні доходи за період	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2)
Звіт про рух грошових коштів	Звіт про рух грошових коштів (форма №3)
Звіт про зміни у власному капіталі	Звіт про власний капітал (форма № 4)
Примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення	Примітки до фінансової звітності (форма № 5)

З таблиці 1.6 видно, що істотних різниць між положеннями МСФЗ та НПСБО немає. Враховуючи вимоги передбачені МСФЗ, при розкритті фінансової інформації форма № 1 «Баланс», на перший погляд розкриває достатню інформацію щодо власного капіталу.

Інформація подається на початок і кінець звітного періоду у розрізі його складових, а саме: статутний капітал, пайовий капітал, додатково вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений та вилучений капітал.

Проте, відповідно до вимог МСФЗ інформація про власний капітал, яка надається у формі № 1 «Баланс», не задовольняє потреби користувачів фінансової звітності і потребує відображення більш детальної, доречної та корисної інформації виходячи із потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Зокрема, МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності» встановлено об'єм інформації про власний капітал, яку необхідно обов'язково розкривати у бухгалтерському балансі або в примітках до нього, що не передбачено ПСБО та уніфікованою формою. [14]

Більш детальна інформація про складові власного капіталу та рух окремих його частин наводиться у формі № 4 «Звіт про власний капітал».

Звіт про власний капітал складається з метою розкриття інформації та причини змін (збільшення, зменшення) величини власного капіталу підприємства.

Однак, незважаючи на велику кількість розділів, звіт про власний капітал не містить достатньо необхідної інформації потрібної для зовнішніх і внутрішніх користувачів та не відповідає вимогам МСФЗ.

Відповідно до вимог МСФЗ у звіті додатково необхідно наводити інформацію про зміни складових власного капіталу за попередній та звітний період, що не передбачено уніфікованою формою. Крім того, у звіті відсутня

інформація по використанню резервного капіталу та нерозподіленого прибутку (збитку) [14]. Отже, розглянуті проблеми впровадження МСФЗ в Україні та їх вимоги дають підстави стверджувати, що сучасний стан фінансової звітності потребує удосконалення.

Для підвищення інформативності фінансової звітності щодо власного капіталу, задоволення потреб користувачів та відповідно до вимог МСФЗ можна запропонувати додаткову форму фінансової звітності – «Звіт про використання нерозподіленого прибутку (збитку)», з метою розкриття інформації про показники нерозподіленого прибутку (збитку) минулого та звітного періоду, використання його на виплату дивідендів, накопичення реінвестованого капіталу та створення резервного капіталу [14].

1.4. Внутрішній контроль стану та руху власного капіталу

Під внутрішнім контролем, який є однією з функцій управління, необхідно розуміти процеси перевірки дотримання встановленого, нормативно-правовими актами держави, установчими документами підприємства та рішеннями його керівних органів, порядку формування та зміни усіх складових власного капіталу.

Під час формування системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві, як стверджує Н.Г. Виговська [18], потрібно зважати на головне завдання корпоративного управління – забезпечення роботи підприємства в інтересах власників, які надали основну частину ресурсів в його розпорядження. Тому, контроль стану власного капіталу необхідно здійснювати постійно, на усіх стадіях функціонування підприємства:

- на попередній стадії – у вигляді підготовки та затвердження необхідних документів (статуту, наказів та інших внутрішніх регламентів); формування кадрового складу виконавчих органів, ревізійної комісії, аудитора; визначення повноважень загальних зборів засновників; встановлення порядку розподілу прибутку; призначення керівника

підприємства; встановлення обмежень на розпорядження майном без згоди власника та порядку реорганізації і ліквідації підприємства;

- на поточному етапі контролюють надходження та використання коштів, фінансову дисципліну, поточну звітність тощо;

- наступний контроль передбачає перевірку щорічного звіту про виробничу і фінансово-господарську діяльність, оцінювання їх результатів та визначення можливих резервів збільшення та оптимізації структури власного капіталу [18].

Внутрішній контроль передбачає здійснення різних операцій з метою отримання різноманітних проміжних та підсумкових показників, придатних для оцінювання результатів роботи та прийняття ефективних управлінських рішень. Сукупність контрольних операцій формує процедуру. Кілька процедур утворюють технологічну фазу контролю, а фази – етап контрольного процесу. Відомо, що в організації контрольного процесу розрізняють три етапи: підготовка даних для контролю; перевірка даних; узагальнення результатів контролю. Тому впорядкування контрольних операцій повинно виконуватися саме з метою виконання всіх етапів контрольного процесу [19].

Необхідність постійного здійснення внутрішнього контролю операцій з власним капіталом зумовлюється потребами власників та керівних органів підприємства в об'єктивній інформації про його поточний стан, резерви зростання, абсолютні розміри, структуру, достовірність облікових операцій та звітних показників та ризику, які виникають в підприємницькій діяльності тощо. Створюючи систему внутрішнього контролю власного капіталу на підприємстві, необхідно чітко встановити його завдання та інформаційні джерела, визначити об'єкти, суб'єкти та контрольні процедури. Основними завданнями контролю власного капіталу, як стверджує Б.Ф. Усач, є перевірка:

- правильності формування і використання (вилучення) власного капіталу;

- дотримання встановленого установчими документами розміру статутного капіталу;

- правильності ведення обліку внесків до статутного капіталу і розрахунків за дивідендами тощо [20].

Дещо ширше коло завдань процесу контролю власного капіталу сформулював Є.В. Мних. Це зокрема:

1. Визначення фактичного стану об'єкта дослідження на певний момент: оцінка економічного потенціалу підприємства, його фінансового стану, фінансових ризиків з метою виявлення ознак потенційного банкрутства та запобігання чинникам, що до цього призводять.

2. Перевірка складу та структури джерел фінансування (власного капіталу) стратегічним напрямком розвитку підприємства, обсягам та видам його діяльності.

3. Контроль операцій, спрямованих на формування джерел утворення грошових коштів: перевірка відповідності кожної операції чинному законодавству України, оцінка її доцільності та обґрунтованості.

4. Контроль оптимізації вартісної структури капіталу, виходячи з потреб підприємства у створенні додаткових джерел фінансування: перевірка обґрунтованості абсолютної величини та рівня витрат на залучення та обслуговування кожного наявного джерела фінансування.

5. Контроль операцій щодо розміщення та використання фінансових ресурсів за напрямками витрачання коштів: перевірка відповідності кожної операції чинному законодавству України, оцінка її доцільності та обґрунтованості.

6. Контроль доходів і витрат як наслідку залучення і використання капіталу підприємства загалом та за окремими операціями

7. Організація моніторингу показників фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності власного капіталу з метою мінімізації фінансових ризиків та запобігання банкрутству.

8. Забезпечення виконання управлінських рішень стосовно формування, розміщення і використання капіталу, своєчасне усунення відхилень у ході виконання цих рішень, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства [21].

Під час здійснення контрольних процедур за операціями з власним капіталом необхідно використовувати як інформаційні, так і документальні джерела. Серед інформаційних джерел проведення контролю виокремлюють прогнози та планові завдання і, звичайно ж, чинне законодавство, зокрема: План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»; П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»; П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»; П(С)БО 15 «Дохід»; П(С)БО 16 «Витрати»; Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»; Закон України «Про господарські товариства»; Закон України «Про акціонерні товариства», Наказ про облікову політику підприємства тощо.

До документальних джерел належать первинні документи з обліку власного капіталу (акти приймання-передачі основних засобів, накладні та акти про приймання матеріалів, прибуткові касові ордери, виписки банку, накази, розпорядження, рішення зборів учасників підприємства, засновницький опис майна, довідки та розрахунки бухгалтерії тощо), реєстри синтетичного та аналітичного обліку за рахунками 4-го класу, Головна книга та фінансові звіти (Баланс підприємства, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до річної фінансової звітності).

У процесі внутрішнього контролю перевіряють усі господарські операції в розрізі таких об'єктів власного капіталу: статутний капітал, додатково вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал,

нерозподілений прибуток, непокритий збиток, вилучений капітал, неоплачений капітал тощо. До суб'єктів, які контролюють операції з власним капіталом, згідно з чинним законодавством, належать загальні збори учасників (для ТзОВ та ТзДВ), загальні збори акціонерів (для акціонерних товариств), ревізійна комісія, наглядова рада (для акціонерних товариств), відділ внутрішнього контролю (для великих підприємств) або окрема посадова особа з контрольними повноваженнями (для невеликих підприємств), інвентаризаційні комісії тощо. Здійснюючи внутрішній контроль операцій із складовими власного капіталу, використовують процедури перевірки:

- залишків власного капіталу в облікових регістрах із залишками, зазначеними у головній книзі;
- дотримання умов установчого договору і статуту підприємства;
- повноти та дотримання строків сплати статутного капіталу (аналітичний облік статутного капіталу має вестись за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо);
- додержання передбаченого розміру резервного та статутного капіталів, а також реінвестування прибутку;
- співвідношення чистих активів підприємства з розміром статутного капіталу;
- реалізації випущених акцій (для акціонерних товариств);
- відображення операцій з переоцінки необоротних активів за первинними документами, карток і регістрів обліку та фінансової звітності;
- відображення операцій з безкоштовно отриманими підприємством активами за даними первинних документів, аналітичних та синтетичних регістрів бухгалтерського обліку;
- руху резервного капіталу на підставі рішень засновників;
- достовірності формування результатів господарської діяльності та відображення даних на субрахунках рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»;

- використання прибутку поточного року;
- погашення заборгованості з неоплаченого капіталу;
- порядку ведення обліку руху власного капіталу;
- достовірності розкриття інформації про власний капітал у балансі і примітках до фінансової звітності.

Серед порушень, які виявляють у процесі внутрішнього контролю власного капіталу, можуть бути: не створення резервного капіталу (який передбачено в установчих документах); не приведення у відповідність розміру статутного капіталу до розміру чистих активів у встановлений законодавством час; несвоєчасне погашення вилученого та неоплаченого капіталу тощо. Висновки та перспективи подальших досліджень.

У системі внутрішнього контролю діяльності підприємства необхідно більше уваги приділяти розвитку підсистеми внутрішнього контролю власного капіталу. З цією метою у роботі узагальнено завдання, визначено джерела інформаційного забезпечення, визначено об'єкти, суб'єкти та контрольні процедури і названо типові порушення, що виявляють у процесі внутрішнього контролю власного капіталу підприємства. Разом з тим, необхідно розробити та рекомендувати для використання підприємствами методику контролю операцій з власним капіталом і оформлення його результатів.

За наявності дієвої системи внутрішнього контролю на підприємстві з'являється можливість своєчасного виявлення наступні порушення, які наведені в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Ймовірні порушення, виявлені за результатами контролю [22]

Зміст порушення	Нормативний акт, положення якого порушено	Результати порушення
1	2	3
Зміст порушення	Нормативний акт, положення якого порушено	Результати порушення
1. Неправильне оформлення	Закон України «Про	-неправильне оформлення повернення засновниками часток із статутного капіталу;

документів або їх відсутність	бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	- відсутність виправдовуючих документів по здійснених операціях по капіталу; – наявність недооформлених та прострочених документів; виправлення записів у документах; відсутність оригіналів або завірених копій; – наявність фіктивних операцій та документів.
2. Неправильне ведення обліку	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	– залишок по рахунку 40 не відповідає зазначеному у статутних документах; – необґрунтоване збільшення статутного капіталу; – не відображення в обліку здійснених операцій; – недотримання вимог нормативних документів.
3. Неправильне і несвоєчасне внесення змін до установчих документів	Положення «Про Державний реєстр фінансових установ»	– невнесення чи неповне внесення засновниками часток статутного капіталу; – несвоєчасне оформлення виходу та прийняття нових учасників; – неправильне оформлення часток засновників внесених до статутного капіталу; – діяльність без ліцензії
4. Ухилення від участі в укладанні, зміні чи доповненні колективного договору	Акт перевірки	Пов'язане з навмисним порушенням встановлених для початку переговорів строків, а також недотримання порядку ведення переговорів про укладання колективного договору, підтвердженого протоколом, оформленого сторонами.
5. Порушення чи невиконання умов щодо колективного договору	Акт перевірки	Сторони повинні стежити за належним виконанням своїх зобов'язань, невиконання яких є підставою для накладання адміністративного штрафу.

2.АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «МОНОЛІТБУД»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «МОНОЛІТБУД» створено у 2002 році та розташовано за адресом: Україна, Одеська область, Біляєвський р-н, село Великий Дальник.

Основним видом діяльності є «Будівництво житлових і нежитлових будівель».

Статутом підприємство також передбачено здійснення інших видів діяльності:

- надання допоміжних послуг у сфері добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів;
- вироблення виробів із бетону для виробництва;
- виробництво бетонних розчинів, готових для використання;
- виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій;
- будівництво інших споруд;
- підготовчі роботи на будівельному майданчику;
- електромонтажні роботи;
- монтаж водопровідних систем, систем опалення та кондиціонування;
- інші будівельно-монтажні роботи тощо.

Статутний капітал підприємства становить 8000,0 тис. грн.

Основні показники діяльності підприємства представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні показники діяльності ТОВ «МОНОЛІТБУД» за 2022-2023 р.р.*

Показники	Попередній рік (2022)	Звітний рік(2023)	Відхилення	
			Абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	4103,1	5077,2	974,1	24
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4052,4	4377,5	325,1	8

Показники	Попередній рік (2022)	Звітний рік(2023)	Відхилення	
			Абс.	%
3.Валовий прибуток, тис. грн.	50,7	699,7	649,0	в 12,8 раз
4.Інші операційні доходи, тис. грн.	-	81,3	81,3	100
5.Інші операційні витрати, тис. грн.	595,8	813,4	217,6	37
6.Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	(545,1)	(32,4)	-512,7	-94
7.Інші доходи, тис. грн.	-	53,4	53,4	100
8. Інші витрати, тис. грн.	-	-	-	-
9.Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	(545,1)	24,0	-569,1	10,4
10. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
11. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	(545,1)	24,0	-569,1	10,4
12. Середня облікова кількість штатних працівників, осіб.	5	5	-	-
13. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, тис. грн.	820,4	1015,4	195,0	24,0
14. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	6701,0	6710,2	9,2	0,2
15.Фондовіддача, грн. - по чистому прибутку	-8,2	0,4	8,6	X
16. Рентабельність виробництва, %	(13,5)	(0,8)	12,7	X
17.Середня річна сума дебіторської заборгованості	342,0	345,2	3,2	0,9
18. Середня річна сума кредиторської заборгованості	438,2	408,7	-23,5	-5,4
19.Коефіцієнт автономії	0,76	0,86	0,10	X
20.Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,57	0,73	0,16	X
21.Коефіцієнт поточної ліквідності	2,33	3,70	1,37	X

*Розрахована за даними фінансової звітності підприємства

Успішне функціонування підприємства в ринкових умовах можливе лише за умови досягнення певних фінансових результатів, показниками яких є прибуток (збиток) і рентабельність.

За звітний період підприємство має такі позитивні результати:

- збільшення чистого доходу від реалізації на 974,1 тис. грн.;
- збільшення інших операційних та інших доходів;
- зменшення суми непокритого збитку на 569,1 тис. грн.;
- зростання рівня фондівіддачі та рентабельності виробництва;

- зниження середньої річної суми кредиторської заборгованості на 23,5 тис. грн.;

- зростання рівня коефіцієнтів автономії, забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами .

Основними завданнями аналізу фінансових результатів є:

- Систематичний контроль за формуванням фінансових результатів;

- Оцінка рівня та динаміки показників прибутку;

- Виявлення резервів зростання прибутку і рентабельності, розроблення заходів щодо їх виконання.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Аналізу фінансового стану присвячено безліч робіт таких науковців: О.П. Антонюк [23], П.І. Гайдуцького, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненка, П.А. Лайка, І.І. Лукінова, Т.М. Ковальчук, В.Г. Козак [24], Д.В. Полозенка, П.Т. Саблука, В.В. Сопко [25], П.А. Стецюка, Л.Д. Тулуша та ін. і зарубіжних Л. А. Бернстайна, Т.К. Киселевої, В.В. Ковалева, Г.В. Михайлової, Г.В. Савицької, К. Роберта, С. Радомира, Тринька Л.Я., Іванчук (Липчанська) О.В., Селіверстова Л. [26], Скрипник Л.

Фінансова звітність - це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [27].

Мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів визначені Положенням стандартом бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Фінансова звітність складається з: балансу, вихідними даними для складання балансу є оборотно-сальдова відомість, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і

приміток до звітів. Фінансові звіти містять статті, склад і зміст яких визначаються відповідними положеннями (стандартами).

Метою складання Балансу є надання користувачам повної, правдивої неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну.

Бухгалтерський Баланс складається на основі бухгалтерських записів підтверджені відповідними первинними документами.

Перед складанням балансу необхідно звірити дані на аналітичних рахунках з даними на відповідних синтетичних рахунках - звіряються початкові та кінцеві сальдо та обороті звітний період.

З метою зіставності фінансових звітів різних періодів у Балансі наводиться інформація на початок та на кінець звітного періоду. Фінансовий стан підприємства наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Інформація для аналізу фінансового стану підприємства «ТОВ «МОНОЛІТБУД» станом на 31.12.2023 р.*

Актив	Код рядка	На початок року	На кінець року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
-первісна вартість	1001	20,2	20,2
-знос	1002	(20,2)	(20,2)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	696,6	739,8
Основні засоби	1010	1168,4	1059,1
- первісна вартість	1011	6717,1	6703,3
-знос	1012	(5548,7)	(5644,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	500,0	500,0
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	2365,0	2298,9
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2249,9	2071,9
у тому числі готова продукція	1103	55,0	55,0
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги	1125	305,4	305,4
Дебіторська заборгованість за рахунками з бюджетом	1135	-	7,1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	1,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	35,6	36,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та еквіваленти	1165	487,2	110,3

Продовження таблиці 2.2

Витрати майбутніх періодів	1170	2,2	2,6
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	3080,3	2534,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	5445,3	4833,1
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований(пайовий) капітал	1400	8000,0	8000,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	1420	(1681,9)	(1660,9)
Неоплачений капітал	1425	(2194,8)	(2191,8)
Усього за розділом I	1495	4123,3	4147,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	435,9	10,5
розрахунками з бюджетом	1620	326,0	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	0,7	-
розрахунками з оплати праці	1630	14,3	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	515,1	675,3
Усього за розділом III	1695	1322,0	685,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	5445,3	4833,1

*Складено за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» або Фінансової звітності малого підприємства за.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за допомогою табл. 2.3.

Дані розрахунків, які наведені в табл. 2.3, показують, що фінансова ситуація на підприємстві на початок і на кінець попереднього року є не стійкою, тому що власних оборотних коштів недостатньо для покриття запасів, що негативно характеризує діяльність підприємства в цей період.

Таблиця 2.3 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками*

1. Власний капітал	4123,3	4147,3
2. Необоротні активи	2365,0	2298,9
3. Наявність власних оборотних коштів	1758,3	1848,4
4. Короткострокові кредити банків	-	-
5. Загальна величина джерел формування запас	1758,3	1848,4
6. Запаси	2249,9	2071,9
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд 3 – ряд 6)	-491,6	-163,5
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд5 – ряд6)	-491,6	-163,5
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	435,9	10,5
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Не стійка	Не стійка

*Складено за даними фінансової звітності підприємства

На кінець звітного року джерел що послаблює фінансову напругу не вистачає на покриття нестачі загальної величини джерел формування запасів і характеризує діяльність підприємства негативно.

Аналіз стійкості фінансового стану на ту або іншу дату дозволяє відповісти на питання: наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передує цій даті. Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і потребам розвитку підприємства, оскільки недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова – перешкоджати розвитку, ускладнюючи витрати підприємства надлишковими запасами і резервами [26].

Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення. Фінансова стійкість — один із головних чинників, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності [28].

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» або Фінансової звітності малого підприємства за допомогою таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)	$1495/1900$	0,76	0,86	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)	$1595+1695+1700 / 1495$	0,32	0,17	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних коштів (ОКвл)	$1495-1095$	1758,3	1848,4	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	$1495-1095 / 1495$	0,43	0,45	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами ($K_з$)	$1495-1095 / 1195+1200$	0,57	0,73	0,1

*Складено за даними фінансової звітності підприємства

Як видно з таблиці 2.4, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми. Підприємство має власні оборотні кошти, величина яких збільшується на кінець року.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність його функціонування на ринку.

Можна зробити висновок, що ТОВ «МОНОЛІТБУД» має стійкий фінансовий стан.

Ліквідність - здатність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття необхідних платежів.

Ознакою ліквідності є перевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями тобто наявність робочого капіталу.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань при необхідності можна погасити негайно за рахунок найліквідніших активів [29].

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає прогнозні можливості підприємства за умови вчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) оцінює загальну платоспроможність підприємства і показує, якою мірою оборотні активи покривають поточні зобов'язання. Оптимальним значенням коефіцієнту поточної ліквідності вважається 1,0-2,0.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» або Фінансової звітності малого підприємства за допомогою таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року*

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи	487,2	110,3	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання	1322,0	685,8	-834,8	-575,5
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко	–	–	P_2 – Короткострок. пасиви	–	–	–	–
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно	2593,1	2423,9	P_3 – Довгострок. пасиви	–	–	2593,1	2423,9
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами	2365,0	2298,9	P_4 – Постійні пасиви	4123,3	4147,3	-1758,3	-1848,4
<i>Баланс</i>	5445,3	4833,1	<i>Баланс</i>	5445,3	4833,1	x	x

*Складено за даними фінансової звітності підприємства

. Баланс буде вважатися ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і зобов'язань:

$$A1 > П1, A2 > П2, A3 > П3, A4 < П4$$

Розрахунок табл. 2.5 показав, що баланс підприємства впродовж досліджуваного періоду є не абсолютно ліквідним і не виконує всі нерівності:

На початок року			На кінець року		
A1	<	П1	A1	<	П1
A3	>	П3	A3	>	П3
A4	<	П4	A4	<	П4

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» або

Фінансової звітності малого підприємства за допомогою таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	3,12	2,33	3,70	0,58
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	1,90	1,97	3,54	1,64
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{(1160+1165)}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,22	0,37	0,16	-0,06

*Складено за даними фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.6 видно, що коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність

підприємства та свідчить про змогу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Також коефіцієнт абсолютної ліквідності менше всьоновленої норми на кінець звітного року та має тенденцію до зменшення, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

2.3. Аналіз показників ефективності власного капіталу

Для підвищення ефективності управління підприємством необхідно проводити аналіз його активів, джерел їх утворення на всіх етапах від створення підприємства до визначення результатів діяльності.

В сучасній науковій літературі окремо не виділяють окремий напрям аналізу, який би стосувався безпосередньо власного капіталу. Зазвичай, показники складових власного капіталу використовують при аналізі фінансового стану, а також при аналізі прибутку та рентабельності підприємства.

Попри те, аналіз власного капіталу підприємства являє собою складне, комплексне завдання, під час розв'язання якого слід враховувати не лише загальний фінансовий стан та його діяльність, а й аналізування порядку формування власного капіталу, структури власного капіталу, напрямів та ефективності його використання. Тому, для більш реальної оцінки стану власного капіталу підприємства, при його аналізуванні варто враховувати основні чинники.

Аналіз господарської діяльності – важливий елемент у системі управління виробництвом, дійовий засіб виявлення внутрішніх невикористаних резервів, основа для вироблення оптимальних управлінських рішень щодо успішної діяльності в умовах ринку [30].

За допомогою аналізу господарської діяльності досягається швидка адаптація до змін ринкової кон'юнктури, передбачення можливих змін поведінки партнерів, уникнення невиправданого економічного ризику.

Аналіз господарської діяльності – це комплексне вивчення роботи підприємств і структурних підрозділів з метою виявлення можливостей підвищення ефективності їх діяльності.

Основна мета аналізу господарської діяльності підприємства — це пошук можливостей (резервів) підвищення ефективності виробництва на основі вивчення передових досягнень науки та практики, структури ринку, а також детального вивчення попиту й пропозиції на продукцію підприємства [31].

Для її досягнення аналіз господарської діяльності, який здійснюється на підприємстві, вирішує певні задачі та завдання, основними серед яких є:

- визначення рівня розробки обґрунтованості, напруженості і виконання виробничої програми підприємства, його бізнес-планів на всіх стадіях розробки і виконання;
- виявлення позитивних і негативних факторів, які впливають на роботу підприємства;
- визначення ефективності використання матеріальних та інших видів ресурсів;
- розгляд взаємодії ресурсів на кожній стадії виробничого процесу підприємства з метою забезпечення ефективності роботи підприємства;
- оцінка результатів діяльності підприємства та їх співставлення з наявним економічним потенціалом, виконанням плану;
- виявлення невикористаних резервів підвищення якості продукції, збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції, а також прискорення обігу оборотних засобів;
- контроль за впровадженням режиму економії і ефективності виробництва;
- визначення ефективності прийнятих рішень, вибір їх оптимального варіанту. Результати аналізу господарської діяльності надаються користувачам з метою розробки та прийняття управлінських рішень, спрямованих на поліпшення роботи.

Для забезпечення високої ефективності та доцільності проведення аналізу господарської діяльності слід дотримуватися наступних принципів:

- комплексність – охоплення максимуму структурних підрозділів і напрямків діяльності, всебічне вивчення причинно-наслідкових залежностей розвитку основної діяльності підприємства; системність – розуміння об'єкту, що вивчається, як складної динамічної системи, що містить елементи, пов'язані між собою та з зовнішнім середовищем;

- об'єктивність – використання перевіреної інформації, яка достовірно відбиває об'єктивну реальність;

- точність – обґрунтування висновків точними аналітичними розрахунками;

- дієвість – активний вплив на результати діяльності підприємства, своєчасне виявлення недоліків та прийняття відповідних управлінських рішень;

- плановість – проведення за планом і систематично, що викликає необхідність планування і контролю за проведенням аналітичної роботи на підприємстві, обумовлює розподіл обов'язків між виконавцями;

- оперативність – швидкий і чіткий аналіз ситуацій, генерування відповідних управлінських рішень і втілення їх у життя підприємства.

Структура і динаміка власного капіталу підприємства характеризує його фінансовий стан. Власний капітал є одним із найістотніших і найважливіших фінансових показників, оскільки виконує такі функції: кредитоспроможності, довгострокового фінансування, самостійності, фінансування ризику, тощо.

Уявлення про структуру і динаміку власного капіталу ТОВ «МОНОЛІТБУД» наведено у таблиці 2.7.

Аналіз даної таблиці показав, що за звітний період власний капітал складався з таких показників: зареєстрований (пайовий) капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал. Спостерігається зростання суми власного капіталу за рахунок зменшення

непокритого збитку на 21,0 тис. грн.. За досліджуваний період також відбулося зменшення неоплаченого капіталу на 3,0 тис. грн..

Таблиця 2.7 – Структура і динаміка власного капіталу підприємства*

Показники	На початок звітного року		На кінець звітного року		Відхилення	
	тис.грн	%	тис.грн	%	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
1.Зареєстрований (пайовий) капітал	8000,0	194,1	8000,0	192,9	-	-
2.Додатковий капітал	-	-	-	-	-	-
3.Резервний капітал	-	-	-	-	-	-
4.Нерозподілений прибуток непокритий збиток)	(1684,9)	-40,8	(1660,9)	-40,1	21,0	1,5
5.Неоплачений капітал	(2194,8)	-53,3	(2191,8)	-52,8	3,0	-
Всього:	4123,3	100	4147,3	100	24,0	0,06

*Розраховано за даними фінансової звітності

Фінансовий стан підприємства залежить також від наявності власних оборотних коштів (власного оборотного капіталу), під яким розуміється та частина власного капіталу підприємства, яка є джерелом формування оборотних активів. Наявність власних оборотних наведено в таблиці 2.8

Таблиця 2.8 – Наявність власних оборотних *

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, тис.грн.	Відносне відхилення, %
1.Власний капітал	4123,3	4147,3	24,0	0,6
2.Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-
3.Необоротні активи	2365,0	2298,9	-66,1	-2,8
4.Власні оборотні кошти (p1+p2-p3)	1758,3	1848,4	90,1	5,2

*Розраховано за даними фінансової звітності

Як видно з таблиці 2.8 видно, що у підприємства є власні оборотні кошти, які на початок звітного року склали 1758,3 тис. грн., а на кінець – 1848,4 тис.грн. При цьому власні оборотні кошти на кінець звітного року порівняно з попереднім роком збільшились на 90,1 тис. грн або на 5,2% як

результат зростання власного капіталу на 24,0 тис. грн та відбулось зменшення необоротних коштів на 66,1 тис. грн або на 2,8%.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» або Фінансової звітності малого підприємства.

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Початок року		Кінець року		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	50,7	9,3	699,7	291,6	649,0	в 12,8р
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	(595,8)	-109,3	(729,1)	-313,8	-133,3	-22,4
4. Фінансовий результат від іншої діяльності	-	-	53,4	22,2	53,4	100
6. Фінансовий результат до оподаткування	(545,1)	100	24,0	100	569,1	в 1,04 р.

*Розраховано за даними фінансової звітності

Станом на 31.12.2022 року підприємство має непокриті збитки в сумі 545,1 тис. грн. За звітний період підприємство вело прибуткову діяльність, що знизило непокритий збиток на 569,1 тис. грн. Як показано в табл. 2.9 позитивний вплив на отримання прибутку у звітному році мали зростання фінансового результату від реалізації на 649,0 тис. грн. та фінансового результату від іншої діяльності на 53,4 тис. грн. При цьому фінансовий результат від іншої операційної діяльності зменшився на 133,3 тис. грн. Пнпліз отриманих збитків дозволить виявити резерви для підвищення фінансового результату підприємства у майбутньому.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	4103,1	5077,2	974,1	24,0
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4052,4	4377,5	325,1	8,0
3. Валовий прибуток, тис. грн.	50,7	699,7	649,0	в 12,8 раз
4. Інші операційні доходи, тис. грн.	-	81,3	81,3	100,0
5. Інші операційні витрати, тис. грн.	595,8	813,4	217,6	37,0
6. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	(545,1)	(32,4)	512,7	94,0

*Розраховано за даними фінансової звітності

З табл. 2.10 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності на кінець звітного року порівняно з початком року збільшився на 512,7 тис. грн. або на 94,0%. До цього призвело збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 974,1 тис. грн або 24,0% та зростання суми інших операційних доходів на 81,3 тис. грн. Негативний вплив на фінансовий результат від операційної діяльності має зростання інших операційних витрат на 217,6 тис. грн.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.11.

З таблиці 2.11 видно, що, як на кінець року так і на початок року підприємство мало непокріті збитки, які зменшилися на 569,1 тис. грн., або в 1,04 рази. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства. Підприємство не оплачувало податок на прибуток. Сума чистого фінансового результату за звітний період також виросла на 569,1 тис. грн.

Таблиця 2.11 - Аналіз формування чистого прибутку*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Початок року	Кінець року	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	2290 (2295)	(545,1)	24,0	569,1	в 1,04 р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)± ±2300	(545,1)	24,0	569,1	в 1,04 р.

*Розраховано за даними фінансової звітності

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 - Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	%
1.Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	(545,1)	(32,4)	512,7	94,0
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4052,4	4377,5	325,1	8,0
3.Рентабельність виробництва, %	-13,5	-0,8	12,7	X

*Розраховано за даними фінансової звітності

З таблиці 2.12 видно, що показники підприємства є нерентабельними, оскільки мають від'ємне значення, а саме у 2022 році – (13,5) %, у 2023 році – (0,8)%. Простежується позитивна тенденція зростання рівня рентабельності.

3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку власного капіталу

Для того щоб прийняти правильне і ефективне управлінське рішення власникам необхідна достовірна інформація про капітал. Це може бути інформація для прийняття управлінських рішень стосовно вкладання коштів у цінні папери, закупівля матеріальних цінностей, розподіл прибутків, тощо.

Щоб проаналізувати величину власного капіталу основним джерелом інформації виступає річна фінансова звітність.

Метою складання ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Баланс як одна із форм звітності документ у формі двосторонньої таблиці, в лівій частині якої майно підприємства розглядається за складом та розміщенням (господарські засоби), а в правій – за джерелами утворення та цільовим призначенням (джерела утворення господарських засобів).

За зовнішнім виглядом бухгалтерський баланс – це таблиця, яка складається з двох частин:

1) ліва частина має назву «актив» – у ній відображають майно підприємства (ця частина балансу відповідає на питання: які активи має підприємство для здійснення своєї господарської діяльності?). Згідно з ПСБО 1 активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

2) у правій частині, під назвою «пасив», відображають власний капітал та зобов'язання (ця частина відповідає на питання: які джерела надходження активів підприємства). Пасиви складаються з власного капіталу та залучених (позикових) коштів, що мають назву зобов'язань підприємства, мається на

увазі заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення, якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Пасив балансу складається з таких розділів:

- 1) Власний капітал.
- 2) Довгострокові зобов'язання та забезпечення.
- 3) Поточні зобов'язання і забезпечення.
- 4) Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття ПСБО 27.

У першому розділі пасиву балансу «Власний капітал» наводиться інформація про власний капітал підприємства - зареєстрований (статутний та пайовий капітал), капітал у дооцінках, додатковий і резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), доплачений та вилучений капітал. Цей розділ об'єднує статті, які погашаються в останню чергу.

У другому розділі пасиву балансу «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» відображаються зобов'язання, які будуть погашені протягом періоду, що перевищує операційний цикл підприємства або 12 місяців з дати балансу: відстрочені податкові зобов'язання, довгострокові кредити банків, інші довгострокові зобов'язання, довгострокові забезпечення (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок та цільове фінансування.

У третьому розділі пасиву балансу «Поточні зобов'язання і забезпечення» відображаються зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом 12 місяців з дати балансу: короткострокові кредити банків, поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, зі страхування, з оплати праці, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання. Цей розділ об'єднує статті, які погашаються в першу чергу.

У четвертому розділі пасиву балансу «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» відображаються зобов'язання, що пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу [26].

Аналізуючи ці показники, користувачі одержують інформацію про величину власного капіталу підприємства, його фінансову стійкість, платоспроможність і приймають відповідні управлінські рішення.

Звіт про власний капітал є четвертою формою фінансової звітності, де відображаються зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт ф. № 4 «Звіт про власний капітал» – це єдина форма фінансової звітності, в якій окремими показниками відображається вплив змін облікової політики, виправлення допущених при веденні бухгалтерського обліку помилок на розмір нерозподіленого прибутку [30].

На основі відповідних облікових даних у звіті про власний капітал відображаються зміни у розрізі усіх його складових. Складові власного капіталу, які зменшують його величину (непокриті збитки, неоплачений капітал і вилучений капітал), у звіті відображаються у дужках, які означають необхідність віднімання сум вказаних показників від підсумку власного капіталу. Важливою технічною особливістю заповнення ф. № 4 є порядок відображення сум за правилом складання оборотно-шахової відомості, коли сума змін наводиться на перетині граф (де містяться складові власного капіталу) та рядків (де зазначаються причини змін власного капіталу) форми.

Це підсилює аналітичні можливості звітної форми. Підприємства у графах звіту про власний капітал, в яких зазначаються складові власного капіталу, наводять лише ті з них, які зазначені у балансі. Звіт про власний капітал заповнюється у такій послідовності.

1. Перенесення залишку власного капіталу на початок року у розрізі статей із розділу I пасиву Балансу ф. № 1.

2. Коригування зазначеного залишку внаслідок зміни облікової політики, виправлення помилок та інших змін, передбачених ПСБО 6 — Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах [30].

3. Визначення скоригованого залишку власного капіталу на початок року в розрізі складових. Відображення змін у власному капіталі внаслідок переоцінки активів. Такі операції вплинуть на статтю «Інший додатковий капітал» — дооцінка збільшить її, а уцінка — зменшить (буде відображена у дужках).

4. Перенесення чистого прибутку (збитку) за звітний період із Звіту про фінансові результати (ф. № 2).

5. Відображення впливу розподілу прибутку на власний капітал. Подаються дані, що відображають розподіл прибутку між учасниками (власниками) підприємства або спрямування 4 прибутку до статутного капіталу, резервного капіталу тощо. Такі операції приведуть до зменшення статті «Нерозподілений прибуток» і збільшення, відповідно, статей «Статутний капітал» або «Резервний капітал».

6. Відображення-впливу на власний капітал внесків учасників до статутного чи пайового капіталу.

7. Подання інформацій про вилучення капіталу. Тут наводяться дані про зменшення власного капіталу підприємства внаслідок виходу учасника, викупу чи анулювання викуплених акцій акціонерним товариством, зменшення номінальної вартості акцій або з інших причин. Викуп акцій приведе до збільшення статті «Вилучений капітал», а їх перепродаж або анулювання – до її зменшення [32].

8. Відображення інших змін у складі власного капіталу: списання невідшкодованих збитків за рахунок статутного або пайового капіталу; вартості безплатно отриманих активів, що зумовило зростання власного

капіталу, непов'язаного із підвищенням ефективності діяльності підприємства.

9. Визначення загальної суми змін у складі власного капіталу за звітний рік внаслідок: – переоцінки активів; – чистого прибутку (збитку) за звітний період; – розподілу прибутку; внесків учасників; вилучення капіталу; – інших змін у капіталі.

10. Визначення залишку власного капіталу на кінець року по його складовим і порівняння одержаних даних із відповідними даними розділу І пасиву Балансу. Методика укладання 1 розділу пасиву балансу наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Методика укладання 1 розділу пасиву балансу

Власний капітал та зобов'язання	Номер рахунку бухгалтерського обліку	Код рядка балансу
1.Власний капітал		
Статутний капітал	401	1400
Пайовий капітал	402	1400
Додатковий вкладений капітал	42(421,422)	1410
Інший додатковий капітал	42(423,424,425)	1410
Резервний капітал	43	1415
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	44	1420
Неоплачений капітал	46	1425
Вилучений капітал	45	1430
Усього за розділом 1	X	1495

Проблемою підприємства ТОВ «МОНОЛІТБУД» є використання програми 1С:Підприємство. В роботі було запропоновано використання українських програм, таких як:

- «Акцент-бухгалтерія»;
- «Парус – Підприємство»;
- «Бест Звіт Плюс».

“Акцент-бухгалтерія” – це універсальна автоматизована програма для ведення бухгалтерського, управлінського та фінансового обліку на підприємствах. Ця програма забезпечує повноцінний правильний з

бухгалтерської точки зору багатовимірний та багаторівневий аналітичний і синтетичний облік.

В програмі реалізована загальноприйнята методика бухгалтерського фінансового та податкового обліку, яка підтримує НПСБО. «Стандартне рішення», що входить в комплект поставки продукту, створене для підприємств оптово-роздрібною торгівлі. Також напрацьовано ряд спеціалізованих рішень, які базуються на стандартах і враховують специфіку бухгалтерського обліку при автоматизації підприємств.

«Акцент-бухгалтерія» версій 6.0 та 7.0 включає:

- Нарахування та виплата зарплати.
- Автоматизований розрахунок різних видів нарахувань і стягнень.
- Облік необоротних активів та балансової вартості основних засобів.
- Облік доходів та витрат.
- Розрахунки з бюджетом.
- Розрахунки з підзвітними особами.
- Розрахунки з постачальниками та покупцями.
- Облік банківських та касових операцій.
- Можливість формування, зберігання та друку всіх необхідних документів.

«Парус-Підприємство» – повнофункціональна система, що дозволяє автоматизувати всі облікові й управлінські завдання, характерні для підприємств малого і середнього бізнесу. У її складі тепер десять модулів:

- Парус-Адміністратор;
- Парус-Бухгалтерія;
- Парус-Реалізація і Склад;
- Парус-Заробітна плата;
- Парус-Персонал;
- Парус-Менеджмент і Маркетинг (CRM-модуль);
- Парус-Консолідація;

- Парус-Ресторан;
- Парус-Готель;
- Парус-Лікувальна установа.

Бест звіт плюс – програмний комплекс призначений для автоматизації процесів роботи зі звітною документацією встановленого зразка. Він забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування або між ними та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством. Це можливість інтеграції даних з будь-якої бухгалтерської програми. Передача звітності засобами електронної пошти із застосуванням підсистеми шифрування та пересилки.

- Функціональні можливості програмного забезпечення:
- Формування картки установи.
- Формування та ведення реєстру форм (бланків) звітних документів.
- Формування звітних документів із використанням різноманітних функцій контролю
- Імпорт інформації зі встановлених на підприємстві автоматизованих систем бухгалтерського обліку та управління виробництвом.
- Формування пакетів звітності в електронному вигляді електронною поштою із застосуванням криптографічного захисту.

Отже, підприємство може вибрати програмний продукт для автоматизації обліку відповідно до своїх особливостей ведення діяльності та особливостей ведення бухгалтерського обліку.

3.2. Облік статутного капіталу

Статутний капітал – це сума грошових коштів (вкладів), що їх власник надає в повне господарське відання (володіння, користування,

розпорядження) підприємству, яке він створює, або вартість відповідного майна.

Формування статутного капіталу підприємства наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Формування статутного капіталу акціонерного товариства

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис.грн
	Д-т	К-т	
1.Відображено статутний капітал підприємства в сумі, погодженій учасниками	46	401	8000,0
2.Відображено внески акціонерів до статутного капіталу коштами в касу або на поточний рахунок	301,3 11	46	5808,2
3.Відображено внески засновників до статутного капіталу основними засобами	10	46	-
4.Відображено внески засновників запасами	20	46	-
5.Залишок неоплаченого капіталу	Сальдо рах.46		2191,8

Статутний капітал підприємства складає 8000,0 тис.грн.

Статутний капітал формується в системі бухгалтерського обліку на підставі затвердженого статуту. Виконується проводка по дебету рахунка 46, кредиту – 401. При цьому утворюється заборгованість по дебету 46, яка закривається грошовими коштами або може бути внесок іншими матеріальними цінностями.

Приклад збільшення статутного капіталу за рахунок додаткових внесків наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Збільшення статутного капітал за рахунок додаткових внесків

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1.Зареєстровано зміни до статуту АТ у зв'язку зі збільшенням статутного капіталу	46	401
2.Отримано на поточний рахунок підприємства грошові кошти від розміщення акцій (у розмірі номінальної вартості)	311	46
3.Відображено емісійний дохід від розміщення акцій	311	421

Емісійний дохід в акціонерному товаристві перевищення суми доходів, отриманих підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав, над номіналом таких акцій або перевищення номіналу акцій (інших корпоративних прав) над вартістю їхнього викупу [33].

Збільшення статутного капіталу відбувається у випадках після реєстрації звітів про результати емісії всіх попередніх випусків акцій. Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства із залученням додаткових внесків здійснюється шляхом розміщення додаткових акцій.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства за рахунок спрямування до статутного капіталу додаткового капіталу у частині емісійного доходу (його частини) та/або спрямування до статутного капіталу прибутку (його частини) здійснюється шляхом підвищення номінальної вартості акцій. Приклад зменшення статутного капіталу наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Зменшення розміру статутного капіталу шляхом викупу та анулювання частини акцій

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1.Відображено операції з викупу акцій	451	301,311
2.Відображено зменшення статутного капіталу	40	451
3.Відображено перерахування коштів з поточного рахунку за отримані послуги, пов'язані зі зменшенням статутного капіталу	631,685	31

Зменшення розміру статутного капіталу можливе у випадках анулювання раніше викуплених та іншим чином набутих товариством акцій та зменшення їх загальної кількості в обсязі, який не перевищує кількості викуплених та іншим чином набутих акцій, наявних на балансі акціонерного

товариства на момент прийняття рішення про зменшення статутного капіталу.

Шляхами зменшення статутного капіталу акціонерного товариства, якщо це передбачено статутом товариства, є:

- 1) зменшення номінальної вартості акцій;
- 2) анулювання раніше викуплених та іншим чином набутих товариством акцій та зменшення їх загальної кількості.

3.3. Облік нерозподіленого прибутку та інших форм власного капіталу

Нерозподілений прибуток - це частина чистого прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби.

На підприємстві нерозподілений прибуток відображається проводкою дебет 791, кредит – 441. За досліджуваний період підприємство мало прибуток в сумі 24,0 тис. грн., відображений в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Формування і використання нерозподіленого прибутку

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис.грн
	791	441	
1.Списання фінансового результату від основної діяльності до складу нерозподіленого прибутку	791	441	24,0
2.Збільшення статутного капіталу за рахунок реінвестування прибутку	441	40	-
3.Використання прибутку нерозподіленого при формуванні (збільшенні) пайового капіталу акціонерного товариства	441	41	-
4.Збільшення додаткового капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку	441	42	-
5.Вартість анульованих або переданих акцій (часток) списується за рахунок прибутку нерозподіленого	441	45	-
6.Нараховано дивіденди власникам	443	671	-
7.Нараховано податок на прибуток з суми дивідендів	671	641	-
8.Проведено відрахування до резервного капіталу	443	43	-
9.Відображення фінансового результату	791	441	351,7

Сума отриманого прибутку може бути використана на формування (збільшення) пайового капіталу, збільшення додаткового капіталу, статутного капіталу. За досліджуваний період на даному підприємстві таких операцій не було. Сума нарахованого прибутку підприємство повинне сплачувати податок на прибуток.

Збільшення статутного капіталу за рахунок додаткового можливе у випадку як за рахунок додаткових вкладів самих учасників товариства, так і за рахунок додаткових вкладів третіх осіб. У таблиці 3.6 наведено облік додаткового капіталу: збільшення іншого виду капіталу за рахунок додаткового. За звітний період руху грошових коштів на рахунку 422 не було.

Таблиця 3.6 – Кореспонденція рахунків з обліку додаткового капіталу

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
1.Збільшення статутного капіталу за рахунок додаткового	422	40
2.Збільшення пайового капіталу за рахунок додаткового	422	41
3.Збільшення резервного капіталу за рахунок додаткового	422	43
4.Відображено перевищення викупної вартості акцій (частки) над номінальною вартістю (збиток від викупу)	422	452

На субрахунку 423 «Дооцінка активів» відображається сума дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, яку здійснюють у випадках, передбачених законодавством та положеннями стандартами бухгалтерського обліку. Залишок додаткового капіталу на цьому субрахунку зменшується в разі зниження ціни та вибуття або амортизації зазначених активів, зменшення їх корисності.

За кредитом субрахунку 423 показують суми дооцінки необоротних активів у результаті їх переоцінки в кореспонденції з рахунками обліку переоцінюваних активів, а за дебетом — суми їх зниження (у межах відображеної у кредиті субрахунку суми) ціни в кореспонденції з тими самими рахунками переоцінюваних активів, а також списання сум дооцінки при вибутті чи при нарахуванні амортизації раніше дооціненого активу.

У таблиці 3.7 показано облік дооцінки активів. За звітний період руху грошових коштів не було.

Таблиця 3.7 – Кореспонденція по кредиту рахунка 423 «Дооцінка активів»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	101	423
1.Відображається сума дооцінки основних засобів в частині, що припадає на залишкову (балансову) вартість об'єкта.	101	423
2.Відображається сума дооцінки інших необоротних матеріальних активів.	11	423
3.Відображається сума дооцінки нематеріальних активів.	122	423
4.Зменшення суми зносу об'єкта необоротних активів при його уцінці.	13	423
5.Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період суми дооцінки активів, що належать об'єкту інвестування.	141	423

На субрахунку 424 відображається вартість необоротних активів безоплатно отриманих від інших осіб, за якими не передбачається грошова або інша компенсація вартості таких товарів чи їх повернення. У таблиці 3.8 наведено облік безоплатно одержаних необоротних активів. За звітний період рух грошових коштів не було.

Таблиця 3.8 – Кореспонденція по кредиту 424 «Безоплатно одержані необоротні активи»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	101	424
1.Відображається сума вартості безоплатно отриманих основних засобів.	101	424
2.Відображається вартість безоплатно отриманих матеріальних активів	11	424
3.Відображається сума вартості безоплатно отриманих нематеріальних активів.	12	424
4.Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період додаткового капіталу об'єкта інвестування в частині, еквівалентній вартості безоплатно отриманих необоротних активів	141	424
5.Оприбуткування безоплатно отриманого об'єкта, призначеного для використання в якості об'єкта основних засобів	151	424

Резервний капітал створюється для покриття збитків товариства, а також для виплати дивідендів за привілейованими акціями. Законами можуть бути додатково передбачені також інші напрями використання резервного капіталу.

У таблиці 3.9 показано створення резервів. За звітний період руху грошових коштів на рахунку 43 не було.

Таблиця 3.9 - Кореспонденція по кредиту рахунку 43 «Резервний капітал»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
1.Збільшення резервного капіталу за рахунок додаткового	422	43
2.Списання вартості безоплатно отриманих необоротних активів	424	43
3.Формування резервного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку	441	43

Збільшення статутного капіталу підприємства без залучення додаткових внесків власників здійснюється шляхом підвищення номінальної вартості акцій або на основі безплатного розміщення серед держателів додаткових корпоративних акцій пропорційно до належної кожному власнику частки статутного капіталу. Також резервний капітал використовується для покриття збитків товариства та для виплати дивідендів за привілейованими акціями. У таблиці 3.10 показано використання резервного капіталу. За звітний період руху грошових коштів на підприємстві не було.

Таблиця 3.10 - Кореспонденція по дебету рахунку 43 «Резервний капітал»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
1.Збільшення розміру статутного капіталу за рахунок наявних власних резервів.	43	40
2.Використання резервного капіталу на покриття збитків.	43	442
3.Нарахування оголошених дивідендів за привілейованими акціями за рахунок резервного капіталу	43	443
4.Дивіденди нараховуються до виплати за рахунок раніше створеного резерву	43	671

Господарські операції відображаються у бухгалтерському обліку методом їх суцільного і безперервного документування. Первинні документи складаються на бланках типових форм, затверджених Міністерством статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених міністерствами і відомствами України. У таблиці 3.11 наведені первинні документи з обліку власного капіталу [34].

Таблиця 3.11 - Первинні документи з обліку операцій з власним капіталом [34].

Господарська операція	Документ	Вплив операції на складову власного капіталу
Зміна облікової політики	Бухгалтерська довідка	Збільшує або зменшує нерозподілений прибуток(непокритий збиток)
Виправлення помилок	Бухгалтерська довідка	Збільшує або зменшує нерозподілений прибуток(непокритий збиток)
Переоцінка основних засобів, незавершеного будівництва та нематеріальних активів	Бухгалтерська довідка	Збільшує або зменшує інший додатковий капітал
Вибуття раніше дооцінених об'єктів необігових активів	Акт приймання-передачі основних засобів, бухгалтерська довідка	Зменшення додаткового капіталу та збільшення нерозподіленого прибутку
Збільшення статутного капіталу за рахунок індексації основних засобів	Рішення зборів акціонерів, нова редакція статуту	Збільшує статутний капітал та зменшує інший додатковий капітал
Визначення фінансового результату за звітний період	Бухгалтерська довідка	Одержання прибутку або збитку
Розподіл прибутку, виплати дивідендів	Рішення зборів учасників	Зменшення нерозподіленого прибутку
Відрахування до резервного капіталу	Бухгалтерська довідка, рішення зборів учасників	Зменшення нерозподіленого прибутку та збільшення резервного капіталу
Спрямування прибутку до статутного капіталу	Рішення зборів учасників	Зменшення нерозподіленого прибутку
Реєстрація статутного капіталу	Статут	Збільшення статутного капіталу(пайового) капіталу та неоплаченого
Продаж акцій за ціною вищою ніж номінальна	Договір засновників	Збільшення неоплаченого капіталу та додатково вкладеного капіталу
Викуп акцій(часток)	Рішення засновників, видатковий касовий ордер, виписка банку	Збільшення вилученого капіталу

Продовження таблиці 3.11

Перепродаж викуплених акцій(часток)	Акт приймання-передачі основних засобів, накладна, акт про приймання матеріалів	Зменшення вилученого капіталу, збільшення(зменшення) додатково вкл. капіталу
Анулювання викуплених акцій(часток)	Рішення засновників, бухгалтерська довідка	Зменшення статутного капіталу, вилученого капіталу, додатково вкладеного та нерозподіленого прибутку
Погашення заборгованості з капіталу:		
Грошовими коштами	Виписка банку	Зменшення неоплаченого капіталу
Основними засобами	Акт приймання-передачі основних засобів	Зменшення неоплаченого капіталу
Нематеріальними активами	Акт введення в господарський обіг об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів	Зменшення неоплаченого капіталу
Виробничими запасами	Акт про приймання матеріалів, накладна	Зменшення неоплаченого капіталу
Перевищення фактичного внеску учасниками до статутного капіталу над його заборгованістю	Бухгалтерська довідка	Збільшення емісійного доходу або іншого вкладеного капіталу
Розрахунок з учасником у господарському товаристві у разі його виходу	Рішення засновників, бухгалтерська довідка	Збільшення вилученого капіталу, зменшення резервного капіталу
Зменшення номінальної вартості акцій	Рішення засновників, нова редакція статуту	Зменшення статутного капіталу, збільшення додатково вкладеного капіталу
Списання невідшкодованих збитків за рахунок пайового капіталу:	Рішення засновників	Зменшення збитків та зменшення пайового капіталу
Іншого вкладеного капіталу	Рішення засновників	Іншого вкладеного капіталу
Резервного капіталу	Рішення засновників	Резервного капіталу
Безкоштовно отримані активи	Акт приймання-передачі основних засобів	Збільшення іншого додаткового капіталу
Визнання доходу від безоп. одерж. необіг.активу	Бухгалтерська довідка, розрахунок амортизації	Зменшення іншого додаткового капіталу

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У сучасних умовах ведення господарської діяльності капітал відіграє значну роль у розвитку підприємства, забезпеченні інтересів його власників та є важливим елементом в управлінні фінансовим станом підприємства.

Сутність власного капіталу підприємства розкривається через такі основні його функції:

- заснування та введення в дію. Саме статутний капітал є основою для створення нового суб'єкта господарювання.

- забезпечення кредитоспроможності, відповідальність та гарантії. Статутний капітал є певною гарантією повернення коштів для кредиторів. Чим він більший, тим більших збитків може зазнати підприємство без загрози інтересам кредиторів та тим вищою є його кредитоспроможність [47].

- забезпечення життєдіяльності підприємства. Підприємство є краще захищеним від впливу загрозливих факторів в разі, коли власний капітал збільшується, оскільки саме за рахунок власного капіталу можуть покриватися збитки підприємства. Якщо в результаті збиткової діяльності відбувається постійне зменшення власного та статутного капіталу, то підприємство може опинитися на межі банкрутства.

- фінансування та забезпечення ліквідності. Внески у власний капітал (споруди, обладнання, грошові кошти) використовуються для фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства, а також для погашення заборгованості по позичках. Це підвищує ліквідність підприємства та збільшує можливості для довгострокового фінансування.

- забезпечення незалежності. Розмір власного капіталу безпосередньо впливає на рівень залежності підприємства від кредиторів, позичальників та інших фінансових установ, у яких підприємство позичало кошти. Розглянувши питання організації обліку власного капіталу, можна сказати, що організацію бухгалтерського обліку слід розглядати як

сукупність заходів, що реалізуються власником підприємства з метою здійснення й узагальнення фактів господарського життя для одержання потрібної інформації для формування звітності підприємства та управління підприємством, а також поліпшення системи бухгалтерського обліку, маючи на меті забезпечення достовірною інформацією як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Призначення власного капіталу полягає в тому, що він є гарантією фінансової незалежності підприємства і базою для формування його активів. У ході підприємницької діяльності власний капітал або нарощується, або «проїдається». Лише за умови збереження власного капіталу підприємство зможе нарощувати прибутки, залучати кошти інвесторів, виходити на ринок позикового капіталу.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є облік і контроль власного капіталу ТОВ «МОНОЛІТБУД».

Облік власного капіталу вимагає особливої уваги, так як ця частина обліку найбільш схильна до змін. Для ефективного управління діяльністю підприємства слід займатися розробленням і вдосконаленням принципів і методів формування бухгалтерського обліку. Для ТОВ «МОНОЛІТБУД» було розроблено такі пропозиції:

Основним інструментом організації обліку виступає облікова політика підприємства, яка має містити інформацію про власний капітал підприємства та передбачати цілісність в організації обліку власного капіталу й охоплювати методичні, технічні, організаційні аспекти [48].

Письмове оформлення результатів аудиту – одне з найважливіших його завдань. Дослідження доводять, що своєчасне і якісне оформлення аудиторських документів – необхідна умова успішного та ефективного проведення аудиту.

Одним із напрямків вдосконалення обліку власного капіталу на підприємстві є його раціональна організація.

Мною було запропоновано запровадити на підприємстві комплект внутрішньої документації, яка б полегшала контроль за рухом власного капіталу, обробку інформації, кращого наглядного сприйняття інформації.

З метою удосконалення підготовки інформації про сформований власний капітал і зміни в ньому, на мій погляд, потрібен комплект форм первинних документів, які повною мірою розкриють бухгалтерський аспект формування, використання та руху власного капіталу сільськогосподарського підприємства.

Також запропоновано використовувати форми внутрішньої звітності, така звітність буде містити більш ширші дані і дасть змогу досліджуваному підприємстві, відповідно, розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю. більш раціональна організація оформлення первинних документів і вибір оптимального варіанту документообороту;

Постійно підвищувати рівень професійних знань персоналу бухгалтерії та удосконаленню нормативно - правових знань, необхідних для правильного, своєчасного та повного відображення фактів господарських операцій;

Підвищення аналітичності і контрольних функцій обліку власного капіталу; при обліку власного капіталу необхідно дотримуватись не лише його технологічного аспекту, а й інформаційного, тобто не лише відображення господарських операцій на рахунках в обліку, а й подання одержаної інформації про результати використання власного капіталу в господарській діяльності підприємства вищим органам управління з метою виявлення неефективного їх використання:

- запровадити та виконувати на підприємстві внутрішньогосподарський контроль, який сприятиме постійному аналізу виробництва та фінансової діяльності підприємства, повноти та надійності ведення бухгалтерського та податкового обліку, оперативного та адміністративного контролю;

- забезпеченню постійному контролю за дотриманням робітниками підприємства встановленого графіку документообігу, процедур проведення операцій, функцій та повноважень - згідно з покладеними на них обов'язками;

- розгляданню фактів порушень робітниками чинного законодавства, нормативно-правових документів, які регулюють і визначають стратегію діяльності підприємства;

Для здійснення внутрішньогосподарського контролю власного капіталу необхідна об'єктивна, своєчасна та достовірна інформація про стан, рух, ефективність використання даного об'єкту контролю. Щоб мати таку інформацію, необхідно її збирати, обробляти, аналізувати, а далі – приймати рішення щодо покращення контролю обліку власного капіталу.

Застосування викладених пропозицій сприятиме розвитку методики бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом з можливістю здійснити оцінку джерел формування і змін власного капіталу, що забезпечить розробку практичних рекомендацій з покращання фінансового стану досліджуваного підприємства.

Також, одним із напрямків удосконалення обліку та засобом отримання правильної, своєчасної та оперативної інформації про власний капітал є впровадження сучасних комп'ютерних технологій.

Таким чином, основні напрями, виділені в роботі для забезпечення якості інформації щодо управління власним капіталом це:

- проведення внутрішнього контролю операцій з власним капіталом, запровадження спеціальних облікових та звітних форм його руху;

- розвиток цифрових технологій в системі бухгалтерського обліку і контролю підприємства;

- моніторинг професійного рівня працівників підприємства, забезпечення проходження заходів підвищення кваліфікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Власний та позичковий капітал підприємств і критерії їх раціонального співвідношення. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2014. С. 26-32.
2. Бобяк А.К. Організаційно-методичні аспекти обліку власного капіталу на підприємства. Збірник наукових праць. 2017. С. 24.
3. Мочан А.О., Бандура З.Л. Власний капітал як об'єкт обліку та аналізу. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 8. 2019. С. 1144-1148.
4. Іщенко Я.П., Галайда Л.В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. С. 146–148.
5. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік. Навчальний посібник. 2016. 282 с.
6. Вдовиченко К.М. Сутність власного капіталу та особливості його обліку на підприємстві. Навчальний посібник. 2019. 176 с.
7. Садовська І.Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік Навчальний посібник. 2018. 688 с.
8. Про акціонерні товариства в Україні. Закон України № 2154-VI від 27 квітня 2010 / Верховна Рада України. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення 20.05.2024р.)
9. Лаврик О. Формування власного капіталу та його значення у фінансовій діяльності суб'єкта господарювання. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 1. С. 296-305.
10. Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» №87 від 31 березня 1999р. Верховна Рада України. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>(дата звернення 20.05.2024р.).

11. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 2016. 832 с.

12. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99: веб-сайт. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/plan-schetov-buhgalterskogo-1021043.htm> (дата звернення 21.05.2024 р.).

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ Міністерства фінансів України. 30.11.1999 № 291. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 21.05.2024 р.).

14. Про затвердження Міжнародного стандарту фінансової звітності 1 «Подання фінансової звітності». Верховна Рада України. Законодавство України: веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text (дата звернення 21.05.2024 р.).

15. Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована звітність» №87 від 31 березня 1999р. Верховна Рада України. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 21.05.2024 р.).

16. Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» №87 від 31 березня 1999р. Верховна Рада України. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 21.05.2024 р.).

17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України №996- XIV від 16 липня 1999р. Верховна Рада України.

Законодавство України: веб-сайт. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 21.05.2024 р.).

18. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація : монографія. Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2018. 532 с.

19. Система фінансового контролю в Україні: сучасний стан організації та перспективи розвитку : монографія / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна, Н.М. Шульга, Т.В. Мултанівська, Т.С. Воїнова / за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л.В. Дікань. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2010. 96 с.

20. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія : підручник. Вид. 4-ге, [перероб. та доп.]. К. : Вид-во «Знання-Прес», 2012. 253 с.

21. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства : монографія / Є.В. Мних, А.Д. Бутко, О.Д. Большакова, Г.О. Кравченко, Г.І. Никонович / за ред. проф. Є.В. Мниха. К. : Вид-во КНТЕУ, 2015. 232 с.

22. Аспір. Н.М. Внутрішній контроль власного капіталу підприємства в системі управління його діяльністю. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.9. С. 174-177.

23. Антонюк О.П., Купріна Н.М., Ступницька Т.М. Агальз господарської діяльності. Навчальний посібник. 2012. 456 с.

24. Козак В.Г. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства. Науковий вісник. 2010. 172 с.

25. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. Навчальний посібник. 2014. 411 с.

26. Тігова Т.М, Селіверстова Л.С., Процюк Т.Б. Аналіз фінансової звітності. Науковий вісник. 2012. 268 с.

27. Тринька Л.Я., Іванчук (Липчанська) О.В. Фінансовий аналіз. Науковий вісник. 2014р. 768 с.

28. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2015. 440 с.

29. Виговська Н.Г. Методологія господарського контролю. Облік і фінанси: навчальний посібник. 2018. 532 с.

30. Лучко М.Р., Жукевич С.М. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Тернопіль. ТНЕУ, 2016. 304 с.
31. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. Підручник. 2000. 355 с.
32. П'ятак Т. В. Шляхи оптимізації структури капіталу: аналіз теоретичних надбань. Навчальний посібник. 2013. 183 с.
33. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник. 2013. 554 с.
34. Василенко А. Первинні документи: правила складання та застосування. Все про бухгалтерський облік. Науковий вісник. 2011. С. 9.
35. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційних робіт студентами спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньої програми «Облік і аудит» на здобуття СВО «Бакалавр» / Укл. В.В. Немченко, Н.М. Купріна, Ю.М. Мельник. Одеса: ОНТУ, 2023. 32 с.